

Homiliae 7 (collectio HA)

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΟΜΙΛΙΑΙ

Τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ θείου πατρὸς Μακαρίου ἐπιστολὴ δευτέρα πρὸς τὸν ἄββᾶν Συμεὼν τὸν ἀσκητὴν τὸν ἀπὸ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ

51.1 Μακάριος τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ ὁμοψύχοις ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ. εἰρήνη ὑμῖν ὑπερεκπερισσοῦ ἀπὸ Κυρίου πληθυνθεῖη, εἰρήνη ἢ ἐπου ράνιος ἢ ἀνατείλασα τῷ κόσμῳ τὸ φῶς· ἦν ἐκήρυξαν προφηῆται καὶ ἐλάλησαν δίκαιοι καὶ εὐηγγελίσαντο ἄγγελοι. εἰρήνη ἐκείνη, ἦν ἐδέξατο Μαρία, καὶ ἐγέννησε σωτῆρα κόσμου· τὸν κατελθόντα πρὸς τοὺς νεκρούς, καὶ διαρρήξαντα τὰς πέτρας, καὶ ἀνοίξαντα τὰ μνημεῖα, καὶ ζωοποιήσαντα τοὺς νεκρούς, καὶ ἐξαγαγόντα τοὺς ἐγκεκλεισμένους, καὶ λύσαντα τοὺς πεπεδημένους, καὶ ἐλευθερώσαντα τοὺς δεδουλωμένους, καὶ διαρρήξαντα τὸ χειρόγραφον τῆς κατακρίσεως Ἀδάμ, καὶ γράψαντα νόμον ἐπουράνιον ἐν ταῖς ψυχαῖς, καὶ συμμίξαντα τὴν θεότητα τῇ ἀνθρωπότητι, καὶ ἐλευθερώσαντα τὴν κτίσιν, καὶ ἀποκτείναντα τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἄραντα τὴν κατάραν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ διαρρήξαντα τὸν φραγμὸν τῆς ἔχθρας, καὶ ἀναστήσαντα ἐκ τοῦ χόδου τὸ κατακριθὲν σῶμα τοῦ Ἀδάμ, καὶ εἰσαγαγόντα αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ποιήσαντα περιπατήσαι ἐν καινῇ ζωῇ τῇ μὴ ἀποθνησκούσῃ πάλιν, ἵνα γενώμεθα αὐτοῦ ἀδελφοί, καὶ γεννήσῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὗ ἤκουσαν στεῖραι, καὶ ἐσκίρτησαν ἐν ἀγαλλιάσει τὰ ἔμβρυα αὐτῶν· ὧτα κωφῶν ἠνοίχθη, καὶ μογιάλων γλῶσσα ἐλύθη· χωλοὶ περιεπάτησαν· παραλυτικοὶ ἰάθησαν, καὶ ἔλαβον τὰ κλινίδια αὐτῶν. ὃν εἶδεν ἡ ἁμαρτωλὸς καὶ προσεκύνησε, καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ ὀφειλήματα αὐτῆς τοῖς φιλήμασι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ὃν ἰδὼν Ζακχαῖος ἐδέξατο ζωὴν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· ὃν εἶδον τὰ ὕδατα καὶ μετεβλήθη εἰς οἶνον, καὶ ὀλίγοι ἄρτοι ὑπερεπερίσσευσαν· ὃς ἔδωκεν ἴασις ἐκ τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ τῇ αἰμορροούσῃ καὶ ἐρρύσθη ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος τῆς ῥύσεως αὐτῆς· ὁ περιπατήσας ἐπὶ κυμάτων θαλάσσης, καὶ ἐπιτιμῆσας τῷ ἀνέμῳ καὶ ἠσύχασε, καὶ τοὺς ἰχθύας συγκλείσας ἐν τῇ σαγήνῃ, καὶ πάλιν ἐξ ἰχθύος ἐτέρου στατήρα ἐνεγκών· ὃν εἶδον οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἐδικαιώθησαν, καὶ πόρνοι γεγονάσι σώφρονες, καὶ παρθένοι κατέλιπον τοὺς ὄρμα στοὺς αὐτῶν, καὶ ὕπανδροι ἀνεχώρησαν τῶν συζύγων αὐτῶν, καὶ νυμφεῖοι καὶ νύμφαι κατήργησαν τοὺς γάμους αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς λαβόντες τὰ διαδήματα, ἦλθον εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, καὶ δικασταὶ κατέλιπον τὰ δικαστήρια αὐτῶν, καὶ σοφοὶ κατεπάτησαν τὴν σοφίαν αὐτῶν, καὶ ἰατροὶ ἔρριψαν τὰ φάρμακα αὐτῶν, καὶ πλούσιοι ἀφῆκαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ ἔμποροι κατέλιπον τὰς ἐνθήκας αὐτῶν· ὃν εἶδον ἄφρονες καὶ γεγονάσι συνετοί, καὶ ἰδιῶται γεγονάσι γραμματεῖς, καὶ ἀλιεῖς γεγονάσι κήρυκες, καὶ οἱ μὴ ἔχοντες λόγον ἐλάλησαν πάσῃ γλώσσῃ. εἰρήνη ἐκείνη, ἢ δεξαμένη τὸ δῶρον τοῦ Ἄβελ, καὶ μεταστήσασα τὸν Ἐνώχ τοῦ μὴ γεύσασθαι θανάτου, καὶ τὸν Νῶε σκεπάσασα ἐν τῇ κιβωτῷ. ὁ πληθύνας τὰς εὐλογίας τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὸν Ἰσαὰκ κληρονόμον καταστήσας τῆς ἐπαγγελίας, ἐξ οὗ σπέρματος ἐγεννήθη ὁ σωτὴρ τῶν αἰώνων· ὁ ἐκλεξάμενος τὸν Ἰακώβ ἐκ μήτρας, τοῦ δέξασθαι τὰς εὐλογίας τῶν πρωτοτόκων· ὁ γενόμενος μετὰ Ἰωσήφ ἐν γῆ ἄλλοτρία καὶ λαβὼν τὸν ζυγὸν τῆς

δουλείας ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, καὶ λύσας ἐξέβαλεν αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐποίησε κύριον τῆς Αἰγύπτου· ὁ ἐν βάτῳ πυρὸς ὄφθεις τῷ Μωσεῖ, καὶ δούς αὐτῷ ἐξουσίαν ὑποτάσσειν πάντα τὰ κτίσματα, καὶ τὴν θάλασσαν ποιήσας δραμεῖν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ὁ ἐνδυναμώσας Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ, καὶ νικητὴν ποιήσας ἐν πάσαις ταῖς συμβολαῖς τῶν πολέμων· ὁ ἐκλεξάμενος τὸν Σαμουὴλ εἰς ἱερέα, καὶ τὸν Δαβὶδ χρίσας ὀπίσω ποιμνίων· ὁ ἐξ ὀλίγου ἀλεύρου ἐν τῇ ὕδρῃ καὶ ἐλαίου ὀλίγου ἐν τῷ καψάκῃ τῆς χήρας, ποιήσας πηγὴν πλησμονῆς εἰς ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. ὁ ἀποστείλας ἵππους καὶ ἄρμα πυρὸς πρὸς Ἡλίαν καὶ εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ χαρισάμενος Ἑλισσαίῳ πνεῦμα διπλοῦν καθὼς ἠτήσατο· ὁ κελεύσας ζύλω ποιῆσαι θαυμάσια ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ῥάβδῳ ξηρᾷ τοῦ Ἀαρὼν ποιῆσαι καρπὸν. εἰρήνη ἐκείνη, ἡ ἐνδυναμώσασα τὸν Ἰωβ ἐν τοῖς πειρασμοῖς, καὶ ἐξαγαγοῦσα τὸν Λῶτ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ πυρὸς. ὁ γενόμενος μετὰ τῶν πατέρων πάντων, ᾧ καὶ πιστεύσαντες καὶ ὄν ἀγαπήσαντες ἐξῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ ὑπομείναντες ὄνειδη καὶ θλίψεις· καὶ ἐγένοντο ξένοι καὶ πτωχοί, καὶ πάροικοι καὶ δεδιωγμένοι, ἐξουδενώσαντες τὸν κόσμον, καταφρονήσαντες τοῦ θανάτου, καὶ ἀρνησάμενοι ἑαυτούς· καὶ ἐπειράσθησαν παντὶ πειρασμῷ, καὶ ἐβλήθησαν εἰς θηρία, καὶ γεγόνασι θέατρον τῷ κόσμῳ· καὶ διελθόντες διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐξῆλθον εἰς ἀναψυχὴν. 51.2 ταῦτα δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί ἀγαπητοί, ἵνα γνῶτε ὡς ἀπ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσθη ὁ Ἀδάμ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οὐχ ἡσυχάζει ὁ πονηρὸς ποιεῖν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγίων. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ σώματι ᾧ ἐσμέν ἐνδεδυμένοι, λοιπὸν μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ πρωτοπλάστου, οἰκεῖ καὶ ἀναστρέφεται μεθ' ἡμῶν πονηρῶς καὶ δολίως ἐν ταῖς πανουργίαις καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ. ὅσοι δὲ εἰσι νήπιοι καὶ ἀγύμναστοι τῶν πολέμων αὐτοῦ περισσοτέρως τραυματίζονται ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπλότητα τῆς νηπιότητος αὐτῶν· ἐφ' ὅσον δὲ τὸν Κύριον ἐν ἀληθείᾳ ζητοῦσιν οὐ πίπτουσι· γέγραπται γὰρ Φυλάσσω τὰ νήπια ὁ Κύριος· ὄπλον γὰρ οὐράνιον οἱ Χριστιανοὶ ἐνδεδυμένοι ἐν αὐτῷ ποιοῦσι πόλεμον, ὡς εἰς πρὸς ἕνα, κρυπτῶς, ἐν ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς. καὶ οἱ μὲν ἄνθρωποι κατέναντι ἀλλήλων πολεμοῦντες καιροὺς ἔχουσιν ἐν οἷς πολεμοῦσι, καὶ μετὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἕκαστος αὐτῶν ἀναπαύεται καὶ καθέζεται ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ μεθ' ἡσυχίας καὶ εἰρήνης· ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ Σατανᾶ πόλεμον ποιοῦσι, νυκτὸς καὶ ἡμέρας οἱ τοιοῦτοι ἐν ἀγῶνι στήκουσιν· ἐν ἐνὶ γὰρ οἴκῳ, ὅς ἐστι τὸ σῶμα, κατέλυσε ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ ὁ Σατανᾶς, πρὸς ὃν πολεμεῖ· ἐκεῖ οἰκεῖ ἐν αὐτῷ καὶ ἀναστρέφεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγγυτέρως ἐστὶ τῆς ψυχῆς πᾶσαν ὥραν· διὰ τοῦτο οὐχ ἡσυχάζουσιν οὔτε ἀναπαύονται, ἕως οὗ ἐνδύσονται ὄπλον καὶ δύναμιν ἐξ ὕψους, ἐπειδὴ ἐπίστευσαν καὶ ἔγνωσαν διὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐστὶ μετ' αὐτῶν ὁ φονεὺς τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πολέμους αὐτῶν ἤδονται, ἐν οἷς ἔγνωσαν ὅτι τὸν θεὸν ἀγαπῶσι, καὶ μετὰ τοῦ Σατανᾶ πολεμοῦσι σὺν τῇ δυνάμει τοῦ θεοῦ. ὀλίγοι δὲ εἰσι καὶ σπάνιοι οἱ εἰδότες ὅτι ἐστὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀφανιστὴς τῶν ψυχῶν· διὰ τοῦτο ἐν θλίψει εἰσὶ, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ γῆς ὃς παρακαλέσει αὐτούς, ἐπειδὴ προσέχουσι καὶ προσδοκῶσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα δέξων ταί τι ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ δυνάμει καὶ τῷ ὄπλῳ τοῦ πνεύματος νικῶσιν. ἐξ οὐρανοῦ γὰρ ἐστὶν ἡν δέχονται δύναμιν, μὴ φαινομένην ὀφθαλμοῖς σαρκός· ὅσον γὰρ τὸν θεὸν ζητοῦσιν ἐξ ὅλης καρδίας, δύναμις θεοῦ κρυπτῶς πᾶσαν ὥραν βοηθεῖ αὐτοῖς· εἰ δὲ καὶ πειράζονται ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλιμπάνει αὐτοὺς ὁ Κύριος ἐπὶ πολὺ ἐμποδισθῆναι καὶ ἐπὶ πλεῖον πειρασθῆναι· αὐτοὶ δὲ οἱ πόλεμοι διδάσκουσιν αὐτοὺς γινῶναι τί ἐστὶν ὁ Σατανᾶς, καὶ πῶς φθείρει τοὺς ἀνθρώπους· καὶ αὐτὰ τὰ πάθη τῶν πολέμων διδάσκουσιν αὐτοὺς ἐγγίζειν πρὸς τὸν θεὸν τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου· καὶ ἐπὶ γινῶσιν τὴν ἀσθένειαν ἑαυτῶν,

μη δυνάμενοι νικῆσαι, τότε ζητοῦσιν ἐκ θεοῦ ὄπλον σπουδαίως· καὶ οὕτως ἐνδυσάμενοι τὴν πανοπλίαν τοῦ πνεύματος, γίνονται νικηταί, καὶ πίπτει ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν. δι' ὧν ὄπλων καταλύεται τὰ τεῖχη τῆς ἁμαρτίας τὰ κυκλώσαντα τὴν ψυχὴν, καὶ ψυχὰι αἱ ἐγκεκλεισμέναι εἰς σκότος εἰς φῶς ἐξέρχονται, καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν τὸν οὐράνιον ἐγγίζουσι, καὶ κάλλος ὡραίο τητος θεϊκὸν ἐνδύονται, καὶ δόξαν καὶ δύναμιν περιζώννυνται, καὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ πονηροῦ πνεύματος μανθάνουσιν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν, καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου συμμίγνυνται, καὶ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς ποιοῦσι. 51.3 γινώσκετε οὖν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, ὅτι ὅσοι ἐτοιμάζουσι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς γενέσθαι γῆν τοῦ οὐρανοῦ σπόρου, ἐκεῖ ὁ ἐχθρὸς σπεύδει σπεῖραι τὰ ζιζάνια αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐπειράσθητε ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀκηκοότες ἐλυπήθημεν ἐπὶ πολὺ. καὶ τοῦτο δὲ ἴστε· ὡς εἰ μὴ τινες ἐξ ὅλης καρδίας ζητήσουσι τὸν Κύριον, οὐ πειράζονται ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ φανερώς, ἀλλὰ κρυπτῶς καὶ δολίως διὰ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ ἐξαφανίζει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, φθειρῶν καὶ ἀπαλλοτριῶν ἀπὸ θεοῦ· καὶ τὰ νῦν, ἀδελφοί, θαρσεῖτε καὶ μὴ δειλιάσητε ἐν μηδενί, καὶ μὴ πτύρεσθε ἐν ταῖς φαντασίαις τοῦ ἄλλοτρίου, καὶ ἐν τῇ προσευχῇ μὴ γίνεσθε συγκεχυμένοι ἐν πλείοσι καὶ ἀπρεπέσι κραυγαῖς, ἔσεσθε δὲ ἐκδεχόμενοι τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἐν πόνῳ ψυχῆς καὶ πείνῃ νοός· οὐ γὰρ πρὸς ὑμᾶς μόνον τοιαῦτα γέγονασιν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὅμοια γέγονασιν πρὸς τινάς· ταῦτα δὲ συμβέβηκεν ἐν τῷ πρώτῳ καιρῷ· ὅτε γὰρ ἤρξαντο προσκαρτερεῖν ἐν προσευχαῖς, ἐν πειρασμοῖς ἐκλυδωνίσθησαν διὰ τὸ ἀγυμνάστους αὐτοὺς εἶναι, καὶ διὰ τὴν νηπιότητα αὐτῶν συνεχύθησαν. τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, θαρσεῖτε καὶ παρακαλεῖσθε καὶ ἐκδέχεσθε, μεριμνῶντες ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, σπουδάζοντες προσκαρτερεῖν τῇ προσευχῇ, καὶ μὴ ἐκκακῆσθαι ὁ νοῦς ὑμῶν, γέγραπται γὰρ Ὑπομονῆς χρεῖαν ἔχετε, ἵνα ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ κομίσησθε τὰς ἐπαγγελίας. καὶ ὁ Κύριος εἶπεν Ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πᾶν ὃ ἐὰν αἰτήσωνται, λήψονται· ὅσοι γὰρ ἐν ἀληθείᾳ τὸν θεὸν ζητοῦσι, δύναμιν θεϊκὴν δέχονται ἐν ταῖς ψυχαῖς, καὶ οἱ τοιοῦτοι τῷ οὐρανίῳ χρίσματι προσεγγίζοντες αἰσθάνονται ἐν ἑαυτοῖς τῆς γεύσεως καὶ γλυκύτητος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· οἱ τοιοῦτοι μείζονές εἰσι πάντων ἀνθρώπων τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς. ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου ἡ γενομένη μετὰ πάντων τῶν ἁγίων πατέρων καὶ φυλάξασα αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, αὕτη ἔσται μεθ' ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἀμήν.

52.τ ΟΜΙΛΙΑ Β

52.1 Ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἔργον ἀληθείας ἐπιζητεῖ. εἶτά ἐστιν ἀνθρώπῳ τὸ λέγειν, τὸ ἀκούειν, καὶ τὸ ποιεῖν· διὰ τοῦτο γὰρ ἀκούει τις τοῦ λέγοντος, ἵνα τῆς ἀκοῆς τὸ ἔργον ἐκτελέσῃ. ταῦτη τῇ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος ἐγεννήθη, ἡ ζωὴ καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων· σήμερον γέγονε καταλλαγὴ θεοῦ τητος πρὸς ἀνθρωπότητα καὶ ἀνθρωπότητος πρὸς θεότητα· σήμερον ἐσκίρτησε πᾶσα ἡ κτίσις· οἱ ἄνωθεν ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς κάτω καὶ οἱ κάτω πρὸς τοὺς ἄνω· σήμερον τοῦ σκότους θάνατος γέγονε καὶ τοῦ ἀνθρώπου ζωὴ· σήμερον ὁδὸς γέγονε πρὸς θεὸν τοῖς ἀνθρώποις καὶ θεοῦ ὁδὸς εἰς τὴν ψυχὴν· τὸ πρὶν γὰρ ἔλεγεν ὁ προφήτης Ὅδοι Σιών πενθοῦσι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους εἰς ἑορτήν, τῆς ψυχῆς τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν αἰνισσόμενος, οὔτε γὰρ ὁδὸς θεοῦ εἰς ψυχὴν καὶ ἀνθρώπου διάνοιαν ἦν οὔτε ψυχὴ εἰς θεὸν περιεπάτει· σήμερον ἀγαλλιάται τὰ πεδία καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ἡ γῆ τῆς ψυχῆς δεχομένη ὄμβρον ἐξ οὐρα νοῦ. Ὁ

Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο· ὅτι τὸ πρὶν κύριος καὶ βασιλεὺς ὁ Ἀδὰμ κατασταθεὶς ἰδοὺ διὰ τὴν παράβασιν δοῦλος τῆς ἀμαρτίας γέγονε· σήμερον βασιλεύει τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, Δεῖ γὰρ αὐτόν, φησί, βασιλεύειν· σήμερον Ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, τὴν πρὶν ἔρημον ψυχὴν καὶ σαλευομένην καὶ τρέμουσαν, ἐν φόβῳ καὶ δειλίᾳ τῆς ἀμαρτίας κατεχομένην, Ἐν γὰρ τῇ κατάρα, φησί, στένων καὶ τρέμων ἔση ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπειδὴ γὰρ ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν ἄμμῳ ὠκοδόμητο, ἐν σάλῳ καὶ τρόμῳ ἦν· σήμερον εἰς τὴν ἀσάλευτον πέτραν τῆς θεότητος ἡ οἰκία τῆς ψυχῆς ὠκοδομήθη. χαίρουσιν ἄγγελοι, οὐρανοί, ἀστέρες, ἥλιος, σελήνη, ἡ γῆ, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ὄρη καὶ βουνοὶ σκιρτῶσιν· εἰ γὰρ ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸν Ἰσραὴλ συνέχαιρε πάντα τὰ κτίσματα, οὐρα νὸς σκέπων νέφει φωτὸς ἡμέρας, καὶ νυκτὸς ἐν στύλῳ πυρός, τὰ ὄρη ὡσεὶ κριοὶ καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων, πόνω μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ γεννηθέντος σήμερον. καὶ γὰρ τὸ πρὶν πᾶσα ἡ κτίσις ἐβόησεν εἰς φθορὰν μετενεχθεῖσα, πεσόντος τοῦ Ἀδὰμ τοῦ ὄντος βασιλέως αὐτῶν, ὃν εἰκόνα θεοῦ ἰδίαν ὑπάρχοντα ἦλθεν ὁ Κύριος ἀνακαινίσει καθὼς ἔδει καὶ ἀνακτίσει· ἐπληρώθη ὁ χρόνος τῆς καταδίκης τοῦ ἀνθρώπου· ἐπληρώθησαν οἱ προκατηγγελημένοι ὑπὸ τῶν προφητῶν καιροί· νῦν ἀνακαλεῖται ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἐξορίας, Ἦγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἐπληρώθη ὁ χρόνος τῶν δεσμῶν καὶ τῆς φυλακῆς καὶ τῆς ἐν τῷ σκότει καταδίκης τοῦ Ἀδὰμ. σήμερον αὐτῷ γέγονε λύτρωσις καὶ ἐλευθερία τῆς καταλλαγῆς, καὶ ἡ κοινωνία πρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ συνάφεια πρὸς τὸν θεόν· σήμερον ἦρθη ἡ αἰσχὺν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ παρρησία ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ ἐνοραῖν καὶ κινᾶσθαι τῷ πνεύματι· σήμερον ἀπολαμβάνει ἡ νύμφη τὸν ἑαυτῆς νυμφίον· σήμερον ἐνόησεν καὶ κοινωνία καὶ καταλλαγή τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων γέγονε, θεὸς καὶ ἄνθρωπος. 52.2 ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ ἐνδυσασμένῳ τὸ σῶμα ἐλθεῖν καὶ ἐπιστρέψαι καὶ καταλλάξαι τοὺς ἀνθρώπους τῷ ἰδίῳ Πατρί· ἀνοπλος ἐλθὼν, τὸ ὄπλον τοῦ ἀνθρώπου ἔλαβεν, ὅπερ ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ δι' αὐτοῦ ἐπολέμησε καὶ ἀπέκτεινε τὸν θάνατον· διὰ σώματος νεκροῦ ἐθανατώθη ὁ ἐχθρὸς· διὰ τοῦ ἰδίου ὄπλου κατέκρινεν ἐν τῷ σώματι τὴν ἀμαρτίαν· ὡσπερ γὰρ οἱ ἐχθροὶ ἐπερχόμενοι διὰ τῶν ἰδίων τῆς πόλεως ὄπλων καὶ μαγγάνων, λέγω δὴ τῶν βαλλίστρων ἢ ἄλλων τινῶν, σπουδάζουσι καθελεῖν τὰ τείχη, οὕτως καὶ ὁ ἐχθρὸς λαβὼν ὑποχείριον τὸν Ἀδὰμ, ὡσπερ ὄπλῳ χρῆσάμενος τῷ αὐτοῦ σώματι, δι' αὐτοῦ ἐνεμήθη καὶ ἠχμαλώτευσεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους· ὡσαύτως καὶ ὁ Κύριος, ὡσπερ ὄπλον λαβὼν τὸν ἄνθρωπον, δι' αὐτοῦ τὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ πονηροῦ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν μηχανὴν καὶ τὴν πονηρὰν κατασκευὴν, ἣ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐχρήσατο, διέλυσε καὶ ἠφάνισε κατὰ τὸ εἰρημένον Ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς· Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται· 52.3 νεκρὰ γὰρ ἦν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τὸ πρὶν ἀπὸ θεοῦ, ἄκαρπος· στεῖρα καὶ ἄγονος ἡ ψυχὴ. νῦν ἐξ οὐρανοῦ σπέρμα ἐδέξατο, ἵνα δυνηθῇ καρποὺς τοῦ πνεύματος ἐνεγκεῖν. ὁ Ἀδὰμ εἷς ἦν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἡ γυνή, καὶ εἰ μὴ συνήθη Ἀδὰμ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καρποὺς οὐκ ἐποίει· οὕτως ἐὰν μὴ συναφθῇ ἡ ψυχὴ καὶ κοινωνήσῃ τῷ Χριστῷ, καρποὺς τοῦ πνεύματος ἐνεγκεῖν οὐ δύναται. τὸ σπέρμα γὰρ τὸ θεϊκὸν ὁ λόγος, ὁ πεσὼν εἰς τὴν θεοτόκον Μαρίαν, εἰς πάσας τὰς πιστευούσας ψυχὰς πίπτει, καὶ οὕτως γεννῶνται ἐκ τοῦ πνευματικοῦ γεννήματος τῆς σωτηρίας, καθὼς φησι Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, καὶ οὕτως καρποφορεῖ ψυχὴ τῷ θεῷ. Ἡ γυνὴ γὰρ, φησὶν, ὅταν ὠδίνῃ, λύπην ἔχει· ἐπὶ δὲ γεννήσῃ, χαίρει, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον· καὶ ἡ ψυχὴ λαβοῦσα τὸν ἐπουράνιον σπόρον, ἕως ἂν ὠδίνῃ θλίψιν ἔχει, βασανιζομένη ὑπὸ

ποικίλων πειρασμῶν, ἐπὶ δὲ γεννήσῃ, τουτέστι τελειωθῆ, χαίρει διηνεκῶς χαρᾶ ἀνεκλαλήτω, ὅτι ἐγεννήθη ἐπουράνιος καὶ καινὸς ἄνθρωπος εἰς τὸν ἄνω κόσμον. 52.4 καὶ ὡσπερ τὸ σῶμα λαβὼν ὁ Κύριος ἀνήνεγκε καὶ ἐκάθισεν ἄνω ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, οὕτως καὶ νῦν τὰς πιστευούσας ψυχὰς καὶ ἀξίας τοῦ θεοῦ μεθιστᾶ καὶ μεθίστησιν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, γεννήσας αὐτὰς ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἰδίου πνεύματος, καθὼς φησιν ὁ Κύριος Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. οἱ γὰρ ἐν ἀληθείᾳ πιστοὶ καὶ ἐν τῇ γῆ μένοντες ἄνω ἐν τοῖς οὐρανοῖς διακονοῦσι τῷ Κυρίῳ, καὶ αὐτὸς δὲ ἄνω καθεζόμενος εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ κάτω ταῖς τῶν ἁγίων ψυχαῖς ὡς ἐνθρόνοις ἐπαναπαύεται· μέλη γὰρ καὶ σῶμα αὐτοῦ εἰσι, πᾶσα ἡ ἐκκλησία τῶν ἁγίων, αὐτὸς δὲ ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας τυγχάνει· ὡσπερ γὰρ μία ψυχὴ ἐν ὄλῳ τῷ σώματι ἐστὶ, καὶ ἕκαστον μέλος τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς μιᾶς ψυχῆς διοικεῖται, οὕτω πάντες οἱ ἅγιοι εἰς τὸ πνεῦμα τῆς θεότητος ζῶσι καὶ ὑπ' αὐτοῦ διοικοῦνται, καὶ ἕκαστον μέλος ζῆ ἐν τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ θεϊκῇ ψυχῇ. 52.5 καὶ ὡς τὸ σῶμα ἐὰν ἦ παρὰ χεῖρα ἢ παρὰ πόδα ἢ παρ' ὀφθαλμόν, ἐπίμωμός ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ χωρὶς τῆς ἐπουρανίου ψυχῆς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πνεύματος ἀτελής καὶ ἐπίμωμός ἐστὶν, ἀπόβλητος τῆς βασιλείας τυγχάνουσα· Ἐὰν μὴ τις γὰρ, φησί, γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. δύο γὰρ χεῖρες καὶ δύο πόδες καὶ δύο ὦτα τέλειος ἄνθρωπός ἐστὶν· ἀλλὰ καὶ δύο πτεροῖς τὸ ὄρνειον δύναται πετασθῆναι, ἐνὶ δὲ πτερῶν πετασθῆναι οὐ δύναται· ἀλλὰ καὶ δύο διαθηκαὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐδόθησαν, καὶ χωρὶς τῆς καινῆς ἢ μιᾶς ἀδύνατος ἦν· καὶ πάντα τὰ ζεύγη, δύο ὄντα, ἐν ἐστὶ, καὶ οὕτω τέλεια ἀποδείκνυνται. οὕτω καὶ τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν εἶναι δεῖ· ὁ γὰρ Κύριος εὐδόκησεν αὐτὸν ἔχειν δύο ψυχὰς, μίαν τὴν κτισθεῖσαν καὶ μίαν ἐπουράνιον ἐκ τοῦ θεϊκοῦ πνεύματος, καὶ οὕτω δύνανται εἶναι τέλειοι καὶ χρήσιμοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἰπτάμενοι καὶ κουφιζόμενοι ὑπὸ τῶν πτερυγῶν τοῦ πνεύματος. 52.6 ὡσπερ γὰρ ὁ οὐρανὸς ἀρρενικῶς ὀνομάζεται ἢ δὲ γῆ θηλυκῶς, οὕτω νυμφίος ὁ οὐράνιος Χριστός, καὶ νύμφη αὐτοῦ ἡ ὡραία ψυχὴ καὶ ἀπαθής· καὶ ἄνωθεν μὲν ὄμβρος ἐκ τοῦ θεοῦ κατέρχεται, αὕτη δὲ ὡς γῆ καλλίστη δεχομένη τοὺς καρπούς τοῦ πνεύματος ἀποδίδωσιν· ὡσπερ γὰρ ἡ Εὐὰ χωρὶς τῆς τοῦ Ἀδάμ συναφείας στεῖρα καὶ ἄκαρπος ἦν, οὕτω καὶ ψυχὴ χωρὶς τῆς τοῦ πνεύματος συναφείας καὶ συγκράσεως τοῦ ἐπουρανίου νυμφίου Χριστοῦ χήρα καὶ ἄκαρπος καὶ στεῖρα τυγχάνει τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπουράνιος νυμφίος ἄνευ τῆς σπουδῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ θελήματος οὔτε οἰκεῖ εἰς αὐτὸν οὔτε κινᾶται· ὡσπερ γὰρ οἶνος κινώμενος ὕδατι πόσιμος καὶ ἡδύς ἐστὶν, οὕτω καὶ ἡ θεότης ἑαυτὴν κεράσασα τῇ ἀνθρωπότητι ἦλθεν ἵνα πάντας τοὺς θέλοντας καὶ πιστεύοντας κεράσῃ τῷ ἰδίῳ πνεύματι, καὶ οὕτως εἰς ἡδυτάτην καὶ εὐνοστον μεταβληθῶσι προαίρεσιν. ὡσπερ δὲ βαφὲν ἕριον ἐν πορφύρᾳ ἐν γέγονεν, οὕτω καὶ τελείως βαπτιζόμενοι ψυχὰι τῷ πνεύματι πορφύρα πνευματικὴ ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ γεγραμμένον Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστὶν· ὡσπερ καὶ σῶμα τοῦ Κυρίου κερασθὲν τῇ θεότητι θεός ἐστὶν· ὡσπερ δὲ σίδηρος βληθεὶς εἰς πῦρ πῦρ ἐστὶ, καὶ οὐδὲν δύναται αὐτοῦ ἄψασθαι ἢ ἐγγίσει, ἐπεὶ ἀφανὶ ζεταὶ καὶ ἀναλίσκεται, εἰ μὴ μόνον τὸ πῦρ μετὰ τοῦ πυρὸς ἢ ἄνθρακες πυρὸς μετὰ ἀνθράκων δύνανται εἶναι ἀβλαβεῖς, οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ διὰ τοῦ πυρὸς τοῦ πνεύματος καθαρισθεῖσα καὶ πῦρ καὶ πνεῦμα γενομένη δύναται εἶναι μετὰ τοῦ ἀχράντου σώματος τοῦ Χριστοῦ. ψυχὴν δὲ ἀμύητον τούτου τοῦ πνεύματος ἀδύνατον ἐκεῖ προσεγγίσει, ἢ ἀποβλέψαι εἰς τὴν θείαν ἐκείνην ἀστραπὴν, καὶ ζῆν ἐν αὐτῇ. ἕκαστον γὰρ πρᾶγμα ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἐκεῖ ζῆ, ὅθεν ἐγεννήθη· τὰ ζῶα τὰ ἐν τῷ ὕδατι διὰ τὸ ἐκεῖ γεννηθῆναι ἐκεῖ ζῶσι·

τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἰπτάμενα ἐν τῷ ἀέρι εἰς αὐτὸν ἀναπαύονται. ὁμοίως καὶ ἡ τῶν ψυχῶν διαγωγή, καὶ ὁ ἀὴρ τῶν ἐχόντων τὰς τοῦ πνεύματος πτέρυγας ἐπάνω ἐστὶν εἰς τὰ ὕψη τῆς θεότητος, ἐκεῖθεν γὰρ ἐγεννήθησαν. 52.7 ὥσπερ δὲ ἡνίοχος κατέχων τὰ λῶρα ἡνιοχεῖ καὶ ἄγει τὰ ζῶα ὡς οἶδε καὶ ὡς βούλεται, οὕτως καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ὑψίστοις ἡνιοχεῖ καὶ κυβερνᾷ τὰ κτίσματα ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὡς αὐτὸς ἐπίσταται· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἐν οὐρανοῖς ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης καθεζόμενος, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διοικῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις συνὼν καὶ συνοικῶν· αὐτὸς ἐστὶν ἄνω, καὶ αὐτὸς ἐστὶν κάτω· αὐτὸς ἐστὶν ὁ θεός, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἄνθρωπος· αὐτὸς ἐστὶν ὁ ζῶν, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀποθανών· αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν πάντων Κύριος, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν πάντων δούλος· αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἀρνίον, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ θυσία· αὐτὸς ἐστὶν ὁ μόσχος ὁ τυθείς, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ θύων ἀρχιερεύς· αὐτὸς ἐστὶν ὁ παθὼν, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀπαθής· αὐτὸς ἐστὶν ὁ νυμφίος, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ νύμφη. αὐτὸς ἐστὶν ὁ νυμφῶν, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ παστός· αὐτὸς ἐστὶν ὁ παρά δεισος, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· αὐτὸς ἐστὶν ἡ πόλις Ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ναὸς καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· αὐτὸς ἐστὶ τὸ πέλαγος, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ οἰκουμένη· αὐτὸς ἐστὶν ἡ τροφή τῶν ψυχῶν, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῆ σωτηρία τούτων τρεφόμενος· αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς· αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ οἶνος τῆς εὐφροσύνης· αὐτὸς ἐστὶν ὁ μαργαρίτης, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ θησαυρός· αὐτὸς ἐστὶν ἡ σαγήνη, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ πολεμιστής· αὐτὸς ἐστὶ τὸ ὄπλον, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ νικῶν· αὐτὸς ἐστὶν ἡ περιτομή, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ σάββατον καὶ ὁ νόμος· αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τοῦ σινάπεως κόκκος· αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀμπελών, καὶ αὐτὸς ἐστὶν τὸ ἄροτρον· αὐτὸς ἐστὶν ἡ χάρις, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ πίστις· αὐτὸς ἐστὶν ὁ γάμος, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου· αὐτὸς ἐστὶν ἡ ὁδός, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ θύρα· αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ φῶς τῶν ψυχῶν· αὐτὸς ἐστὶν ἡ ζωὴ, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ βασιλεία· αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἀρχὴ καὶ αὐτὸς ἐστὶ τὸ τέλος· αὐτὸς ἐστὶν ὁ πάντων ἐπέκεινα, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τὰ πάντα ἐν πᾶσι γινόμενος. τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ θεῖον γέννημα ἐγεννήθη ἡμῖν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἡ σωτηρία καὶ ἡ ζωὴ τῶν ψυχῶν ἡμῶν· δόξα τῇ μεγαλειότητι αὐτοῦ· δόξα τῇ φιλανθρωπίᾳ· δόξα τῇ ἀνεικάστῳ προνοίᾳ αὐτοῦ περὶ τὸ γένος ἡμῶν. παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς καὶ πιστεύσωμεν δεξασθαι αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς εὐρόντες αὐτὸν ἀπολαύσωμεν αὐτοῦ, τοσοῦτων ἀγαθῶν γινομένων ἐν ἡμῖν βουλήσει πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

53.τ ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ

53.1 ὁ βουλόμενος θεῶ εὐαρεστήσαι καὶ υἱὸς θεοῦ γενέσθαι καταξιοθῆναι πρὸ πάντων τῆς μακροθυμίας δραξάμενος ὀφείλει εὐχαριστεῖν ἐν ταῖς ἀπαντώσαις θλίψεσι διαφοροῖς, στενοχωρίαις τε καὶ ἀνάγκαις· λέγω δὴ νοσημάτων καὶ παθῶν, ἥτοι πνευματικῶν θλίψεων τῶν ἐπαγομένων ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, ἥτοι ζημιῶν σωματικῶν ἀδοξιῶν τε καὶ ὕβρεων ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπαγομένων· ἅπερ πάντα ἐμπόδια τυγχάνει, τοῦ τῆς βασιλείας ἀλλοτριῶσαι καὶ μὴ προσεγγίσει τὴν ψυχὴν τῷ θεῷ. ἐν τούτοις τοίνυν πᾶσι τοῖς ἀπαντῶσιν ὁ βουλόμενος εὐδοκιμῆσαι παρὰ Χριστῷ ὀφείλει χαίρειν, ἠδεσθαι καὶ ἀγαλλιᾶν, καὶ τῇ πρὸς θεὸν ὀρμῇ ζέειν, καὶ τῇ προαιρέσει πρὸς αὐτὸν σπεύδειν, καὶ ὅτε μᾶλλον ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐμποδισθῆ, ἀναπαύεσθαι καὶ γενναίως ὑπερπηδᾶν πᾶσαν θλίψιν τῇ πρὸς Κύριον ἀγάπῃ· εἰ δὲ μὴ οὕτως διακεῖται μήτε οὕτως

ἑαυτὸν εὐτρεπίζει, ὀδυνᾶται καὶ στενοχωρεῖται μὴ ἀνδριζόμενος· ὁ τοιοῦτος ζωῆς οὐ γίνεται τέκνον, ἐπειδὴ μὴ γέγονε μιμητῆς καὶ ἀκόλουθος πάντων τῶν ἀγίων, μήτε τοῖς ἴχνεσι τοῦ Κυρίου ἀκολουθεῖ. 53.2 κατανόησον γὰρ ὡς συνετός, καὶ βλέπε πῶς ἐξ ἀρχῆς οἱ πατέρες, οἱ πατριάρχαι, οἱ προφῆται, οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες καὶ πάντες οἱ τῆς ζωῆς υἱοὶ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἔχαιρον, καὶ ἐν ταῖς στενοχωρίαις καὶ ἀνάγκαις ἠδοντο· καὶ ἡ ἀνάπαυσις αὐτῶν ἦν ἐν ταῖς κακουχίαις καὶ τοῖς πόνοις. Μᾶλλον γάρ, φησί, ἐλόμενοι συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν· καὶ πάλιν Τέκνον, εἰ προ σέρχη δουλεύειν Κυρίῳ, ἐτοίμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν· εὐθύονον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρει, καὶ μὴ σπεύσης ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῆς, ἵνα ἀύξηθῆς ἐπ' ἐσχάτων σου· πᾶν ὃ ἐὰν ἐπενεχθῆ σοι δέξαι ἀσμένως, ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως· πιστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψε ταί σοι, καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ ἀλλαχοῦ Τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ προσδέχου· εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεται. ὁ δὲ μακάριος ἀπόστολος ἐντελέστερον ἐπάγει λέγων Ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν διωγμοῖς, καὶ ὁ Κύριος Μακάριοι, φησὶν, ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ τὰ ἐξῆς· εἰ τοίνυν τῶν τοιούτων υἱὸς καὶ κληρονόμος γενέσθαι βούλει, τὴν μίμησιν τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν καὶ πολιτείας ὀφείλεις ἀναδέξασθαι, καὶ τῶν τοῦ Κυρίου λόγων ἀκόλουθος εἶναι καὶ ποιητῆς. Στενὴ γάρ ἐστι καὶ τεθλιμμένη ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν ὁδός, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς. εἴτε οὖν ἐν στενοχωρίαις, ἢ ἐν πάθεισιν, ἢ ἐν νόσοις, ἢ ἐν ὀνειδισμοῖς, ἢ ἐν ὕβρεσιν ἐξετασθῆς, μᾶλλον ἐν τούτοις ὀφείλεις ἀγαλλιᾶσθαι καὶ χαίρειν· Οὐαὶ γάρ, φησί, τοῖς τρυφῶσι καὶ τοῖς ἐμπεπλησμένοις καὶ τοῖς ἐν ἐπιγείοις μακαριζομένοις· ὁ γὰρ μακαρισμὸς τοῖς πενθοῦσι καὶ θλιβομένοις διὰ τὸν Κύριον ἠτοίμασται· ὀφείλει τοίνυν ὁ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἐπιθυμῶν ζῆσαι ἐν πᾶσιν εὐχαρί στεῖν, καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς στενοχωρίας ἀποδέχεσθαι, καὶ τὴν ταπεῖνωσιν ἀγαπᾶν. 53.3 οὐ γὰρ μόνον γονάτων χρεῖα παρὰ θεῷ, ὅπως εἰς πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῇ εὐχῇ καρτερῆ τις, καλὸν μὲν ἐπιτήδευμα τοῦτο, καλὸν ἀληθῶς τὸ εὐχεσθαι καὶ ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ. κεφαλὴ γάρ ἐστι πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν ἄνευ τῆς ἀρετῆς μελῶν νεκρά ἐστίν. εὐχαὶ γὰρ ταῖς εὐποιΐαις εὐπρόσδεκτοι γίνονται· ἵνα τις μὴ μισῇ τὸν ἀδελφόν· μὴ κατὰ τινος λαλεῖν· ταπεινὸν εἶναι, καὶ μὴ ὑψηλοφρονεῖν· μὴ οἶεσθαι ἑαυτὸν εἶναί τι, κἂν πάσας τὰς δικαιοσύνας ποιήσῃ. ζητούμενος γὰρ ὁ Κύριος οὕτως εἰλικρινῶς καὶ ὁσίως εὐθέως παραγίγνεται· μὴ ζητούμενος δὲ οὕτως, ὡς ἐν ὕπνῳ ἐκὼν εἶναι λελόγισται, καὶ ἡ εὐχὴ ἐπιπόλαιος οὔσα, οὐδὲν λελόγισται παρὰ θεῷ. 53.4 διὰ τί γὰρ ὁ Κύριος οὐκ ἀποκαλύπτεται ἡμῖν ἐν τάχει ζητούμενος ὑφ' ἡμῶν; ὅτι οὐ βούλεται; μὴ γένοιτο. Πάντας γὰρ ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν· καὶ πᾶσα σπουδὴ καὶ κάματος τῶν πατέρων διὰ τοῦτο γέγονε καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸ τὸν θεὸν τοῖς ἀνθρώποις γνωρισθῆναι, τουτέστι χάριτος ἐνέργεια, ἥτις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος, ἀλλὰ πάντως ἔστι τι ἴδιον τῆς ψυχῆς ἐν μέσῳ πλημμέλημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέπω γνωρίζει καὶ ἀποκαλύπτει ἡμῖν ἑαυτὸν ὁ Κύριος· οὐ γὰρ ἐστὶ προσωπολήπτης ὁ θεός, ἀλλὰ προσέχει ταῖς ἐνθυμῆσιν καὶ ἐννοίαις τῶν ζητούντων. διὰ τὴν ἡμετέραν τοίνυν χαυνότητα καὶ ἀμέλειαν ἢ ἀπιστίαν ἢ ἕτερα ἢ παραπτώματα ἅπερ οὐκ ἴσμεν μὴ λεπτῶς ἑαυτοὺς διακρίνοντες, οὐ γνωρίζεται ἡμῖν ὁ Κύριος, ὁ εἰπὼν ἐμφανίζειν ἑαυτὸν τοῖς ὁσίως αὐτὸν ζητοῦσι καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάττουσι· γέγραπται γάρ Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε, καὶ ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' ὑμῖν ποιήσομεν. σπουδάσωμεν

τοίνυν ἑαυτοὺς ἀνακρίνειν πάντοτε καὶ διερευνᾶν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅπως γνωρίσωμεν τὰ ἑαυτῶν σφάλματα, πιστεύοντες τῷ ἔλευθε ρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Χριστῷ, λυτρωθῆναι ἀπὸ παντὸς παραπτώματος φαινομένου καὶ κρυπτοῦ, καὶ ὅτε ἐν ἀληθείᾳ δικαίως καὶ ὁσίως ζητήσωμεν αὐτόν, ἐτοιμῶς ἐμφανίζει ἡμῖν ἑαυτόν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ, καθὰ ρίζων τὰς ἐρρυπωμένας καρδίας ἡμῶν ἀπὸ πάσης κακίας καὶ μολυσμοῦ. 53.5 πρὸ πάντων τοίνυν τὰς θλίψεις καὶ στενοχωρίας καὶ ὕβρεις αἰρεῖσθαι ὀφείλομεν, οἱ εὐαρεστεῖν θεῷ βουλομένοι, ὅπως σὺν αὐτῷ ζῆσαι καταξιωθῶμεν ὅλους αἰῶνας· τίς γάρ ἐστιν ἄξιος διὰ τὸν Κύριον πεῖ νᾶσαι καὶ γυμνητεῦσαι καὶ ἐν τούτοις χαίρειν; μακάριος ὁ τοιοῦτος, ὄντως μακάριος ὅτι παρρησίαν μεγάλην ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ κέκτηται· βούλεται γάρ σε ὁ Κύριος ἐν τούτοις δοκιμασθῆναι, εἰ ἐν ταῖς θλίψεσιν οὐκ ἐπιλανθάνῃ αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν γάρ, φησὶν, ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἀλλαχοῦ, Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὐροσάν με, αἰ ἐντολαί σου μελετή μου· αὕτη ἐστὶν ἡ ἄθλησις· ἐν τούτῳ εὐαρεστεῖται ὁ θεός. 53.6 οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων τῶν δὴ θελόντων εὐαρεστεῖν τῷ θεῷ διὰ ὑστέρησιν γνώσεως ἀληθοῦς σαρκὶ μόνον κάμνουσιν· ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ τοῖς λογισμοῖς καὶ τῇ ἔνδον κρυπτῇ προαιρέσει δεῖ ἀγωνίᾳ ζεσθαι τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον, ὅς ἐστιν ἀληθινὸς ἀγὼν παρὰ θεῷ ψυχῆς πρὸς ἀοράτους τῶν πονηρῶν δυνάμεων διαλογισμούς. Οὐκ ἔστι γάρ, φησὶν, ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας. τὰ γὰρ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀόρατα καὶ ἀσώματα ὅσον πρὸς τὰ φαινόμενα τυγχάνουσιν· ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ ἀόρατος καὶ ἀσώματος ὅσον πρὸς παχύτητα σωμάτων. ἀόρατον τοίνυν καὶ ἀσώματον τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἄθλησιν εἶναι δεῖ ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ ἀνθρώπῳ. ὄνπερ ἀγῶνα οἱ ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς πατέρες ἠγωνίσαντο, κἂν ἐν τοῖς φαινομένοις ὡς οἱ λοιποὶ ἐφαίνοντο ἄνθρωποι· οἱ οὕτως ἀγωνισάμενοι, εὐαρεστήσῃ τῷ θεῷ ἠδυνήθησαν. 53.7 ἀνδρεῖαι γὰρ καὶ γενναῖαι ψυχαὶ καὶ πάντων καταφρονουῦσαι ἀπέρχονται εἰς πόλεμον, καθὼς καὶ Μωυσῆς περὶ τοῦ κρυπτοῦ τῶν πονηρῶν πνευμάτων πρὸς τὴν ψυχὴν πολέμου αἰνιττόμενος, καὶ οἷαι ψυχαὶ ἐπιτήδειοι τυγχάνουσιν, ἔφη Εἴ τις ἡμῶσάτο γυναῖκα, μὴ ἐξέλθῃ εἰς πόλεμον, καὶ εἴ τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, μὴ ἐξέλθῃ. ταῦτα περὶ δεσμῶν ὑλικῶν λέγει μήποτε τις πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀθλῶν ἔν τισι πράγμασι δέδεται, ἐὰν γὰρ διὰ τὴν πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ κτήματα προσπάθειαν μὴ ἀθλήσῃ, ἀπόβλητος τῆς ἐπουρανίου εὐφροσύνης γίνεται, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ Κύριος περὶ τῶν ἐν τοῖς γάμοις κληθέντων καὶ παραιτησαμένων φησὶ, Ὁ πρῶτος λέγει, ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν· καὶ ὁ ἄλλος, γυναῖκα ἔγμηκα καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν, ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον· συμφώνως τῷ Μωυσῆϊ λέγων. 53.8 γενναῖοι γὰρ καὶ ἔτοιμοι ὑπακούειν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐν τῷ πνευματικῷ πολέμῳ προχωροῦσιν· ἐτοιμασία δὲ καλὴ καὶ ἐπιτηδεὶ ὅτις πρὸς τὸν κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν πόλεμόν ἐστιν ὅταν τις κατα λιπῶν πατέρα καὶ μητέρα καὶ πάντα τὰ τοῦ βίου προσαγάγῃ ἑαυτόν τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀρνήσῃται, ἐπιδιδούς ὅσα κέκτηται καὶ διαφέρει αὐτῷ ἐκ τῶν σαρκικῶν γονέων χρήματα καὶ πάντα ᾧ καὶ τὴν ψυχὴν μετὰ θεὸν ἐνεπίστευσε πνευματικῷ πατρὶ καὶ ἀσκητῇ, ὥστε διοικεῖν αὐτὰ καθ' ὃν αὐτὸς βούλεται τρόπον, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν ὅπου χρή, καὶ ὅπου οὐ χρή, ἵνα μὴ εὐρεθῇ κρίνων καὶ δοκιμάζων, ὃν ἡρετίσατο κριτὴν καὶ διοικητὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὡς ἐμπείρω ταύτην ἐγχειρίσας προσαγαγεῖν τῷ θεῷ, καὶ διὰ τὰ εὐτελεῖ τῆς ὕλης ἀποδοκιμάζων αὐτόν· δείκνυται γὰρ διὰ τούτων ἀσκητῆς μᾶλλον αὐτός, ἢ τοῦ ἀσκητοῦ ὑποχείριος διὰ τὸν θεόν. 53.9 λέγε μοι γὰρ σὺ ὁ τοῦτο ποιῶν· τὴν ψυχὴν σεαυτοῦ ἐγχειρίσαι λέγεις τῷ ἀσκητῇ, καὶ προσπίπτων αὐτοῦ τοῖς ποσὶ δεῖ, λέγων Λάβε μου τὴν ψυχὴν καὶ προσάγαγε τῷ θεῷ,

εἰδὼς ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ἀλλὰ τῷ θεῷ τοῦτο ποιεῖς τῷ εἰπόντι Ὁ ὑμῶν ἀκούων ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ψευδόμενος καὶ ἀποστερῶν ἃ προσήγαγες τῷ θεῷ οὐ δοκεῖς ἁμαρτάνειν; ἢ δοκεῖς μὴ εἶναι ἁμαρτίαν, τὰ δοθέντα τῷ θεῷ πάλιν ἀφαιρεῖσθαι; πῶς δὲ ἀφαιρεῖς μάθε· ὅτι τῆς μὲν ψυχῆς σου ἀξιόπιστον ποιεῖς τὸν ἀσκητὴν ἱερέα ταύτην διδούς προσάγειν θεῷ, περὶ δὲ τῶν ψυχρῶν καὶ οἰκτρῶν καὶ τάλαιπῶρων πραγμάτων τῆς ὕλης τοῦ κόσμου τούτου κρίνεις αὐτὸν καὶ δοκιμάζεις. πῶς οὖν οὐ δοκεῖς ἁμαρτάνειν ἁμαρτίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἱεροσυλίαν, ἧς τὸ κρίμα δείκνυσιν ὁ μακάριος Πέτρος ἐν ταῖς πράξεσιν, ὅτε Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν ἐξελέγξας ὡς νοσφισα μένους ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου, ὃ προσενέγκαντες ἐκελεύσθησαν πωλῆσαι, ὥστε εἰς διακονίαν τῶν ἀδελφῶν προχωρήσαι, θανάτῳ τούτους πικρῶ κατεδίκασε, καὶ φόβον μέγαν ἐνεποίησε πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἀλλ' ἐρεῖς Οὐκ ἀφαιροῦμαι τὴν ἀποταγὴν, ἀλλὰ δεόντως οἰκονομηθῆναι καὶ καλῶς προνοοῦμαι. μάλιστα μὲν οὐδὲ δοκιμαστήν σε εἶναι τῶν μηκέτι ἀνηκόντων ὁ λόγος συγχωρεῖ, οὐ γὰρ ἐπίστασαι τὸ δέον ἢ μὴ δέον, ἐλέγχῃ δὲ ἀφαιρούμενος καὶ τὴν ἀποταγὴν· ἐλέγχῃ πρὸς τούτους καὶ ψευδόμενος ἐν τῷ λέγειν Οὐκ ἀφαιροῦμαι. 53.10 λέγε γάρ μοι· οὐχὶ τὴν ψυχὴν ἔπειτα καὶ τὰ χρήματα ἔδωκας διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἀσκητοῦ τῷ θεῷ; οὐκοῦν οὐκέτι ἐν ἐξουσίᾳ σου ἐστὶ ταῦτα, ἀποταγὴ δὲ ἐστὶ βεβαία καὶ ἀληθής, ψυχῆς μὲν ὅταν καθ' ὅλου τὰ ἴδια θελήματα μὴ ἐπιτελῇ, ἀλλὰ, καθάπερ ὕλη τεχνίτη, οὕτως ὑποθῇ τὰς αἰσθήσεις ἑαυτοῦ πάσας, ὥ τὴν ψυχὴν παρέθετο μετὰ τὸν θεόν, ἀτενὲς ἔχων τὸ ὄμμα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα. καὶ ὡς ὕλη οὐκ ἀντερεῖ τῷ τεχνίτῃ ἔντιμον βουλομένῳ ποιῆσαι σκεῦος καὶ οὐκ ἄτιμον, ἄψυχος γὰρ ἄπαξ ὕλη καὶ ἀναίσθητός ἐστιν, οὕτως εἶναι καὶ σε ὁ λόγος ἀπαιτεῖ. ὡς γὰρ ἐμπείρω τὴν ψυχὴν παραθέμενον καὶ οὐκ ὄντα ἑαυτοῦ αὐτὸς ἀγέτω σε, καὶ φερέτω ὅπου βούλεται καὶ ὡς βούλεται. εἰ δὲ περὶ ψυχῆς εἴρηται τοῦτο, πῶς περὶ τῶν γηϊνῶν σου καὶ φθαρτῶν κτημάτων, οἷς ἀποτάξασθαι λέγεις, ἀναισθητεῖν σε χρή; 53.11 εἰ δὲ καταζητεῖς καὶ διατάσῃ τῷ ἀσκητῇ, ὄρα πόσα δοκεῖς ἁμαρτάνειν· πρῶτον μὲν, ἱεροσυλίαν ἐπισπώμενος κρίμα, τοῖς θελήμασιν ἀποταξάμενος καὶ ἐπαναλαμβάνων αὐτά· δεύτερον, ὃν ἡρετίσω κριτὴν τῶν ὑπὸ σοῦ πραττομένων κατακρίνων· τρίτον, αὐθαδεῖας καὶ φιλαυτίας ἢ καὶ φιλαρχίας φέρειν νόσον· τέταρτον δέ, τοὺς πρώτους καὶ οὓς δοξάζειν ὠφειλες ἀδελφούς καταισχύνων ὡς πένητας καὶ μηδενὶ ἀποταξαμένους, καὶ ὑποκύπτειν αὐτούς τῇ σῇ δυναστείᾳ βουλόμενος, ὅτι ἐσθῆτα καὶ σκευὴ ἐν οἷς διακονοῦνται αὐτὸς παρέσχες· καὶ ὅθεν ἂν περιστραφῆς ἐν τῇ μονῇ, τὰ πάντα σὰ ὀρῶνται, καὶ λογίζῃ ὡς πρὸ ἐμοῦ ταπεινότατος καὶ πτωχὸς ὑπῆρχεν ὁ ἀσκητής, ἐπ' ἐμοὶ δὲ καὶ διὰ τῶν ἐμῶν μικρὸν ἐπῆρε τὴν κεφαλὴν, καὶ παρὰ τοῖς ἐπιδημοῦσι φίλοις διὰ τῶν ἐμῶν λαμπρὸς φανεῖς ὑπόληψιν εὔρε μεγάλην· πρὸ γὰρ τούτου, ἐσθῆς αὐτῷ εὐτελής, νῦν δὲ λαμπρά, δι' ἧς καὶ δεδόξασται. καὶ ὄρα ὡς ἀναίσθητος ἴσον ἔχει με τῶν λοιπῶν βούλεται, καὶ διὰ τοῦτο περιτρέψαι καὶ τὸν ἀσκητὴν τὸ δίκαιον κρίμα βιάζεται, ὥστε ὑποκρινάμενον τῇ βίᾳ ταύτῃ ἄρχοντα πάσης αὐτὸν χειροτονῆσαι τῆς ἀδελφότητος. εἰ δὲ εἰδὼς εἴη καὶ γράμματα καὶ εἰς θρόνον αὐτὸν διδασκάλου καθέζεσθαι, εἶτα εὐλογεῖν τοὺς ἑαυτοῦ πατέρας ἄξιον ἑαυτὸν πεπίστευκεν, ὃς οὐδ' ἄκροισ χεῖλεσι τῆς ἀσκήσεως ἐγεύσατο, τοὺς παντοίαις ἀσκήσεσι τῶν ἀρετῶν ἐναθλήσαντας, εἶτα καὶ τέλεον ἀποκινήσαι τὸν ἀσκητὴν τῆς ἀρχῆς ἡβουλήθη τάχα· καὶ οἶεται ἐπὶ τούτοις πᾶσι μηδὲν παρατρέψαι μήτε ὑφελέσθαι, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἀνόπιν οὐκ εἴληφεν, οὕτως κακῶς καὶ ἀτόπως ἐν τῷ τὴν ψυχὴν ἄραι τῶν χειρῶν τοῦ ἀσκητοῦ διανοηθεῖς. καὶ πόσω βέλτιον ἦν, εἰ τὰ χρήματα εἴληφὼς συντόμως ὥχτετο· σύντομος γὰρ ἀπαλλαγὴ ζημίας κερδαλωτέρα παντὸς εὐρέματος ὑλικοῦ· ἀπηλλάγη γὰρ ἂν αὐτὸς

περισσότερου τῶν ἀπειριθμημένων κακῶν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποταγῆς κρίματος, τόν τε ἀσκητήν ἀπήλλαξεν ἄν ὁμοῦ τῇ ἀδελφότητι κόπου καὶ πλημμελημάτων πλειόνων. 53.12 ἀλλὰ σύ γε, ὦ ἀθλητὰ εὐσεβείας καὶ ἀσκητά, εἰ βούλοιο ταύτην διαπλεῦσαι τὴν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν, διὰ τὸ ἀχανές ἐν μέσῳ καὶ ἄφατον πέλαγος, προκόψας ἀπὸ γῆς ἤδη καλῶς καὶ τῆς ὕλης ἀποσπάσας τὴν ναῦν, μὴ πάλιν εἰς γῆν ὁδηγοῦ, ζητῶν ἐπιστρέφειν, ἀλλὰ πρὸς οὐρανὸν ἀτενές ἔχε τὸ ὄμμα. εὐρήσεις γὰρ ἀστέρας εἰς ὃν ἐγὼ σέ φημι οὐρανὸν ἀφορᾶν, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ τὸν ἀριθμὸν ὁ οὐράνιος ἐπίσταται κυβερνήτης. εὐρήσεις ἐν αὐτῷ τοὺς φωστῆρας ἅπαντας, πατέρας, πατριάρχας, προφήτας, ἀποστόλους, καὶ μάρτυρας, φωστῆρας ἀληθῶς ἀπλανεῖς, τὴν ἀφεγγῆ τοῦ βίου καταυγάζοντας νύκτα· πρὸς οὓς ἀποβλέπων ἀσφαλῶς ὁδηγήσεις τὴν τῆς εὐσεβείας ναῦν ἐπὶ λιμένα τῆς ἀναπαύσεως, Ἱερουσαλήμ τὴν ἐπουράνιον, πάντα καταλελοιπῶς κατὰ μίμησιν αὐτῶν, καὶ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἐπιστρεφόμενος. 53.13 οἱ γὰρ ἐνδιατρίβοντες τοῖς χεῖροσι πλείους, σπάνιοι δὲ οἱ τῆς εὐσεβείας ἐργάται. σοῦ δὲ ἡ τῆς ἐπιπόνου ἀποταγῆς πρόθεσις οὐχὶ μετὰ τῶν πολλῶν γέγονε τῆς πλατείας, ἀλλὰ τῶν διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν εἰσελθεῖν βιαζομένων, καὶ ὀφείλεις ἄληστον ἔχειν ἐν τῷ νῶ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ οὕτω δυνήσῃ πάσας τὰς θλίψεις φέρειν γενναίως. οὐ γὰρ οἱ τυχόντες, ἀλλὰ γενναῖοι καὶ ἔτοιμοι τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ὑπακούειν, τὴν στενὴν διαπορεύονται, καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀδιάλειπτον ἔχουσι πόλεμον, οἵτινες δικαίως τὴν βασιλείαν κληρονομοῦσιν ὡς ἐκλεκτοὶ στρατιῶται τοῦ θεοῦ. 53.14 καὶ ἐτέρως δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Μωυσῆς αἰνιττόμενος τὰ διχηλοῦντα καὶ μηρυκώμενα τετράποδα καθαρὰ ἔλεγεν εἶναι τὰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντα ἀκάθαρτα· ὅτι οὐ χρὴ ἐνὶ λογισμῷ ἀδιακρίτως ἀκολουθεῖν τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον συνδιαζῶντα καὶ συνηδόμενον τῷ τῆς κακίας συνόντι πονηρῷ λογισμῷ, ἀλλ' ἐκάστοτε διακρίνοντα ἑαυτὸν διὰ τοῦ λόγου ἀκριβῶς ἔχειν τῆς φύσεως τὸν ἴδιον λογισμὸν ἀνταγωνιστὴν τῶν πονηρῶν τῆς κακίας ἐπιτηδευμάτων, καὶ ἀναμηρυκᾶσθαι καὶ ἐμμελετᾶν καὶ γυμνάζειν τὸν νοῦν εἰς τὰ πιστὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ λόγια, ὅπως αἰεὶ ἐν τούτοις ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ εὐσεβὴς λογισμὸς ἐνδαιτώμενος δυναμωθῇ κατὰ τῆς συνούσης κακίας, ἕως οὗ ἐνδύσῃται τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, ἣτις ἐξουσιαστικῶς τὴν συνοῦσαν πονηρίαν ἀνελοῦσα καθαρὸν τὸν τῆς καθαρᾶς φύσεως λογισμὸν ἀναδείξει. οἱ οὕτως οὖν ἀγωνιζόμενοι καὶ διακρίνοντες ἑαυτοὺς καθαρὸι παρὰ θεῷ λογίζονται, ἐκουσίῳ ἀμαρτημάτων ἐκτὸς καθεστῶτες, καὶ τὸ ἑαυτῶν θέλημα, ὅση δύναμις, θεῷ μόνῳ παραστήσαντες. 53.15 ὁ γὰρ γενέσθαι βουλόμενος ἐξ ἀληθείας Χριστιανὸς τὸν πόνον καὶ τὸν ἀγῶνα οὐ σαρκικὸν ὀφείλει κεκτηῖσθαι, ἀλλὰ τῷ νῶ αὐτοῖς τοῖς λογισμοῖς. τουτέστιν αἰεὶ τῇ τῶν ἀγαθῶν καὶ καθαρῶν ἐννοιῶν μελετῇ ὀφείλει ἑαυτὸν, ὅση δύναμις, ἐθίζειν, καὶ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐκτείνειν, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ πνεύματος πᾶσαν ὥραν ἐν πίστει προσδοκῶντα, ὅπως διὰ τοῦ τοιοῦτου ἀγῶνος τὸν καθαρισμόν δεξασθαι δυνηθῇ, ἵνα πᾶν ὃ βλέπει ἐν κόσμῳ εἰς οἰκοδομὴν τῆς ψυχῆς λαμβάνῃ καθαρῶς ἐννοούμενος πάντα· οἷον διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ κόσμου τερπνῶν τὸν ἄνω ἐπουράνιον πλοῦτον ἀληθινὸν ἢ τρυφήν ἢ δόξαν ἀμάραντον, ὧν εἰσι ταῦτα σκιαί. ὁ γὰρ κόσμος οὗτος, τοῦ ἀληθοῦς νοῦ καὶ αἰωνίου εἰκὼν τυγχάνει· πᾶν οὖν ὅπερ ὁ ἄνθρωπος βλέπει ἐνδον ἐν τῇ ψυχῇ ἐπ' ὠφελείᾳ λαμβάνειν ὀφείλει, ἵνα μηδέποτε ἡρεμῇ ὁ νοῦς τῆς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μελετῆς, ἐπειδὴ ταῦτα μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος καὶ ἰδρώτος καὶ πόνου ψυχῆς δύναται κατορθωθῆναι· τὸ δὲ πᾶν αὐτὸς ὁ θεὸς καταρτίζει ἐν ἀληθείᾳ. 53.16 τὸν γὰρ βουλόμενον διαφυγεῖν καὶ ῥυσθῆναι τοῦ πονηροῦ αἰεὶ τοὺς λογισμοὺς ἀυλιστήριον καὶ καταφυγὴν εἰς τὸν κύριον δεῖ κεκτηῖσθαι, καὶ

ἀδιαλείπτως μνήμην θεοῦ καὶ πεποίθησιν ἔχειν χρή, καὶ οὕτω δυνήσε ταί τις παλαίειν πρὸς τὰ κακὰ τὰ συνέχοντα τὸν ἄνθρωπον, ἦτοι τὰ κακὰ τοῦ κόσμου ἕξωθεν ἦτοι τὰς πονηρὰς δυνάμεις ἔνδοθεν, καὶ πάσης συνηθείας καὶ προλήψεως ἀπαλλαγῆναι. τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν σκοπὸν ἔχοντες οἱ πατέρες τοῦ ἔλπιζεν ἐπὶ τὸν θεὸν ἠδυνήθησαν εὐαρε στήσαι· κὰν γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις γυναικας καὶ τέκνα καὶ χρήματα ἐκέκτηντο, ἀλλ' ὁ νοῦς αὐτῶν ἀνώτερος ἦν τοῦ κόσμου· ὅθεν εἰς δοκιμασίας καὶ πειρατήρια εἰσελθόντες ἠνδραγάθησαν, καὶ οὐδὲν ἐλύπει αὐτοὺς ἢ ἀφαίσεις πάντων τῶν φαινομένων, ἐπειδὴ ἐκέκτηντο τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν κτῆμα, τὴν εἰς θεὸν πεποίθησιν, ὡς ὁ Ἰὼβ πάσης τῆς φαινομένης ἐλπίδος ἐρημωθείς καὶ τὸ σῶμα τραυματισθεὶς ἐνίκησε μόνη τῇ πρὸς θεὸν ἀγάπῃ· ἐκεῖ γὰρ μεταφέρων τὴν ἔννοιαν ἀνώτερος πάντων ἐγένετο. οὕτω καὶ ἡμεῖς μεγαλοψύχως πάντα τὰ ἀπαντῶντα καρτερεῖν καὶ ὑπομένειν ὀφείλομεν, τῇ πρὸς θεὸν ἀγάπῃ τερωμένοι. 53.17 ὡσπερ γὰρ ἐὰν ἔχη γυνὴ ἄνδρα, καὶ αὐτὸς μὲν ἦ ἐν δεσμοῖς καὶ θλίψεσιν, ἢ δὲ ἐν τρυφῇ καὶ ἀμεριμνίᾳ διάγῃ, δηλονότι οὐκ ἔστι σῶφρων, μὴ τὴν ὀφειλομένην εὐνοιαν τῷ ἀνδρὶ ἀποσώζουσα, χρή γὰρ αὐτῷ συμπάσχειν καὶ συναλγεῖν· οὕτω καὶ ψυχαὶ, αἱ τῷ ἐπουρανίῳ νυμφίῳ συναφθῆναι ἐπιθυμοῦσαι καὶ συμβασιλεῦσαι, τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν ὀφείλουσι διοδεύειν, ἐν ἧ καὶ αὐτὸς ὠδεύσει τύπον ἑαυτὸν παρέχων ἡμῖν· εἰ δὲ ἐκτρέπονται εἰς ἑτέραν ὁδόν, μὴ βαστάζουσαι τὰ στίγματα καὶ τὰ παθήματα τοῦ κυρίου, αἱ τοιαῦται ψυχαὶ ὡς πόρνοι λογισθήσονται, καὶ ἀπόβλητοι τῆς βασιλείας ἔσονται. 53.18 παρακαλέσωμεν οὖν τὸν θεὸν ἐν πίστει καὶ πληροφορίᾳ, προσδοκῶντες τὸ ἔλεος παρ' αὐτοῦ, ἅτε δὴ ἔχοντες αὐτοῦ τὰς ὁμολογίας ἐγγράφως, ὅτι τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται, καὶ ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, εἰ γὰρ ἄνθρωποι μυρίαὶ περισπώμενοι φροντίσι καὶ πειρασμοῖς ἐπισκοτούμενοι. ὑφ' ὧν καὶ ἀναγκάζονται ψεύδεσθαι ἀφειδῶς, ἐπὶ ἐγγράφους ὁμολογίας ποιήσονται, κὰν θελήσωσιν ἀγνοῦν οὐ δύνανται, πόσω μᾶλλον ὁ ἀψευδὴς θεὸς εἰς ἡμᾶς πληρώσει τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ, ἤγουν τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριν καὶ δωρεὰν ἡμῖν καταπέμπων; ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμέν ἀληθῶς ψεῦσται, μὴ ζητοῦντες αὐτὸν ὡς προσέταξεν ἐν πίστει ἀδιστακτῶ. ἀλλὰ τότε καὶ ἡμεῖς μετὰ πολλῆς παρρησίας αἰτεῖν αὐτὸν δυνησόμεθα, ἐπὶ ὅσον ἡμῖν ἐστι δυνατόν, ὅλους ἑαυτοῦς δῶμεν ἐκδότους τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῶν ἰδίων θελημάτων ἀναχωροῦντες, καὶ μὴ ὡς ἑαυτοῖς ζῶντες, ἀλλ' ὡς ἡγορασμένοι τιμίῳ αἵματι, κατὰ τὸ δεσποτικὸν θέλημα ποιοῦντες, καὶ οὕτως ἀρνησάμενοι ἑαυτοὺς καὶ ὑποθέντες ἐκουσίως μόνῳ τῷ ἀγοράσαντι ἡμᾶς, ὡς εὐγνώμονες καὶ πιστοὶ δοῦλοι εὐρεθέντες, τὸ τῆς ἐπαγγελίας ἅγιον πνεῦμα ἀπολάβωμεν, δοξάζοντες πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. 54.τ ΟΜΙΛΙΑ ΝΔ 54.1 ἐρώτησις. περὶ τῶν ἐκπιπτόντων ἀδελφῶν ἢ σφαλλομένων ἐν τῷ καθήκοντι βίῳ, τίς ἢ αἰτία τοῦ οὕτως ζῶντας ἀγνοῦς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τοὺς μὲν ἀπατηθῆναι τὴν φρένα, τοὺς δὲ περιπαρῆναι τῇ ἀκολασίᾳ; ἀποκρίσις. ταύτην οὖν ἡμῖν ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν Παφνούτιος ὁ γνωστικώτατος· πάντα τὰ γιγνόμενα διήρηται εἰς δύο· εἰς τε εὐδοκίαν θεοῦ, καὶ εἰς παραχώρησιν· ὅσα μὲν γὰρ ἀγαθὰ καὶ ἐπωφελῆ καὶ κέρδος ψυχῆς περιποιούμενα, ταῦτα γίνεται εὐδοκίᾳ θεοῦ· ὅσα δὲ πάλιν ἐπιζήμια καὶ ἐπικίνδυνα καὶ περιστατικά, ταῦτα γίνονται κατὰ θεοῦ συγχώρησιν· ἢ δὲ συγχώρησις ἐκ λόγου δικαίου, ἀδύνατον γὰρ τὸν ὀρθῶς φρονοῦντα καὶ ὀρθῶς βιοῦντα περιπεσεῖν πταίσματι αἰσχύνης ἢ πλάνῃ δαιμόνων. 54.2 ὅσοι τοίνυν διεφθαρμένῳ σκοπῷ, νόσῳ ἀνθρωπαρεσκίας καὶ αὐθαδείας λογισμῶ, μετέρχεσθαι δοκοῦσι τὴν ἀρετὴν, οὗτοι καὶ σφάλμασι περιπίπτουσι, τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ συμφέρον ἐγκαταλιμπάνοντος αὐτοῦς, ἵνα διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως αἰσθόμενοι τὴν ἐκ τῆς μεταβολῆς ἀλλοίωσιν διορθώσονται τὴν πρόθεσιν ἢ τὴν πρᾶξιν. 54.3 ποτε

μὲν γὰρ ἡ πρόθεσις ἔξαμαρτάνει ὅταν κακῶ σκοπῶ γίγνηται, ποτὲ δὲ καὶ ἡ πράξις, ὅταν διεφθαρμένως, ἢ καθ' ὃν δεῖ τρόπον οὐ γίγνηται· συμβαίνει γὰρ πολλάκις τὸν ἀκόλαστον διεφθαρμένω μὲν σκοπῶ ποιεῖν ἐλεημοσύνην ἐπὶ νεωτέρας δι' αἰσχρὸν τέλος, πράξιν δὲ εὐλογον ἐπιδείκνυσθαι, τὸ ὡς ὀρφανῆ ἢ καὶ μόνῃ καὶ ἀσκουμένῃ διδόναι ἐπικουρίαν· συμβαίνει δὲ καὶ σκοπῶ μὲν ὀρθῶ ποιεῖν ἐλεημοσύνην, ἐπὶ νοσοῦντας ἢ γεγηρακότας ἢ ἐκπεπτωκότας πλούτου, φειδωλῶς δὲ καὶ μετὰ γογγυσμοῦ, καὶ εἶναι τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθόν, τὴν δὲ πράξιν τοῦ σκοποῦ ἀναξίαν· δεῖ γὰρ τὸν ἐλεήμονα ἐν ἰλαρότητι ἐλεεῖν, καὶ ἐν ἀφειδείᾳ διδόναι. 54.4 ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι προτερήματά εἰσιν ἐν πολλαῖς ψυχαῖς· ἐν αἷς μὲν εὐφυΐα διανοίας, ἐν αἷς δὲ τῶν καλῶν ἐπιτηδειότης· ἐὰν οὖν οἱ τὰ προτερήματα κεκτημένοι μὴ ἐπιγράψωσι τῷ θεῷ ταῦτα τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει καὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἰκανότητι, οἱ τοι οὗτοι καταλειφθέντες, ἢ εἰς αἰσχροουργίαν ἢ αἰσχροπάθειαν ληφθέντες, διὰ τῆς ἐπιγενομένης ταπεινώσεως καὶ αἰσχύνης, ἠρέμα πως τὸν ἐν τῇ νομιζομένῃ ἀρετῇ ἀποτρίβονται τῷ φον· ἐπειδὴ γὰρ ὁ πεφυσιωμένος ἐπὶ εὐφυΐᾳ λόγων ἐπαιρόμενος οὐκ ἐπιγράφει τῷ θεῷ τὴν εὐφυΐαν οὔτε τὴν χορηγίαν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ ἀσκήσει καὶ εὐφυΐᾳ, ἀφιστᾷ ὁ θεὸς τὸν ἄγγελον τῆς προνοίας· οὗ ἀποστάντος καταδυναστευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντικειμένου ὁ ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῇ εὐφυΐᾳ περιπίπτει ἀκολασίᾳ· ἵνα ἡ κτηνώδης καὶ κυνώδης ἀκολασία ἀπελάσῃ τὴν δαιμονιώδη, ἢ ἐστὶν ὑπερῆφανία, ἵνα τοῦ μάρτυρος τῆς σωφροσύνης ἀφαιρεθέντος, ἀναξιώπιστα γένηται τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῦ· φευγόντων τῶν εὐλαβῶν τὴν ἐκ τοῦ τοιοῦτου στόματος διδασκαλίαν, καθάπερ πηγὴν βδέλλας ἔχουσαν, ὡς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεὸς ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; 54.5 εἰκόσκει γὰρ ἀληθῶς αἱ τῶν ἐμπαθῶν ψυχαῖς πηγαῖς διαφοροίς· οἱ μὲν γαστρίμαργοι καὶ οἰνόφλυγοι πηγαῖς βορβορώδεσιν· οἱ δὲ φιλάργυροι καὶ πλεονέκται πηγαῖς βατράχους ἔχουσιν· οἱ δὲ ὑπερήφανοι καὶ βάσκανοι, ἐπιτηδειότητα δὲ γνώσεως ἔχοντες, πηγαῖς ὄφεις τρεφούσας· ἐν αἷς ἐλλιμνάζει ὁ λόγος τῷ μηδένα ἠδέως ἀρύεσθαι ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν πικρίαν τοῦ ἥθους. ὅθεν ὁ Δαβὶδ παρακαλεῖ τρία αἰτῶν, χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν· ἄνευ γὰρ χρηστότητος, ἢ γνῶσις ἄχρηστος. 54.6 καὶ εἰ μὲν διορθώσεται ὁ τοιοῦτος, τὴν αἰτίαν τῆς ἐγκαταλείψεως ἀποθέμενος, τουτέστι τὸν τῷ φον, καὶ ἀναλάβηται ταπεινοφροσύνην, καὶ ἐπιγνῶ ἑαυτοῦ τὰ μέτρα, μήτε κατὰ τινος ἐπαιρόμενος καὶ τῷ θεῷ εὐχαριστῶν, ἐπ' ἀνέρχεται πάλιν πρὸς αὐτὸν ἢ ἐμάρτυρος γνῶσις· λόγοι γὰρ πνευματικοὶ βίον σεμνὸν καὶ σώφρονα μὴ ἔχοντες συνιπά ζοντα ἀστάχυνες εἰσιν ἀνεμόφθοροι, τὸ μὲν σχῆμα ἔχοντες, τὸ δὲ τρόφιμον ὑποκλαπέντες. 54.7 πᾶσα οὖν πτῶσις, εἴτε διὰ γλώσσης, εἴτε δι' αἰσθήσεως, εἴτε διὰ πράξεως, εἴτε δι' ὅλου τοῦ σώματος, πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῆς ὑπερηφανίας κατ' ἐγκατάλειψιν γίνεται θεοῦ, φειδομένου τῶν ἐγκαταλιμπανομένων· εἰ γὰρ μετὰ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς εὐφυΐας αὐτῶν μαρτυρήσει τῇ χορηγίᾳ τῶν λόγων ὁ κύριος, δαίμονας αὐτοὺς ἀπεργάσεται ἐπαιρομένους μεγάλα καὶ θρασεῖα. 54.8 καὶ ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἡμῖν ὁ ἀνὴρ· ὅταν ἴδῃς τινὰ βίω μὲν χαλεπὸν, λόγῳ δὲ πιθανόν, μνημόνευσον τοῦ δαίμονος τοῦ ἐν τῇ ἀγίᾳ γραφῇ τῷ Χριστῷ ὁμιλοῦντος, καὶ τῆς λεγουσῆς μαρτυρίας, ὅτι Ὅφεις φρονιμώτερος ἦν πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧ ἢ φρόνησις μᾶλλον εἰς βλάβην γεγένηται, ἄλλης ἀρετῆς αὐτῷ μὴ συνδραμούσης· δεῖ γὰρ τὸν πιστὸν καὶ ἀγαθὸν φρονεῖν μὲν ἂν δίδωσιν ὁ θεός, λαλεῖν δὲ ἂν φρονεῖ, ποιεῖν δὲ ἂν λαλεῖ· ἐὰν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ τῶν λόγων ἢ τοῦ βίου μὴ συντρέχη συγγένεια, ἄρτος ἐστὶν ἄνευ ἄλατος κατὰ τὸν Ἰώβ· βρωθήσεται οὖν οὐδαμῶς, ἢ βρωθεὶς εἰς καχεξίαν γενήσεται· εἰ βρωθήσεται γὰρ, φησὶν, ἄρτος ἄνευ

άλος· καὶ εἰ ἔστι γεῦσις ἐν ῥήμασι κενοῖς, μὴ πεπληρωμένοις τῇ μαρτυρίᾳ τῶν ἔργων; 54.9 τῶν οὖν ἐγκαταλείψεων ἢ μὲν ἔστι διὰ κεκρυμμένην ἀρετὴν ἵνα φανερωθῇ, ὡς ἢ τοῦ Ἰώβ, τοῦ θεοῦ χρηματίζοντος καὶ λέγοντος Μὴ ἀποποιῶ μου τὸ κρίμα, μηδὲ οἴου με ἄλλως σοι κεχρηματικέναι, ἀλλ' ἵνα δίκαιος ἀναφανῆς· ἐμοὶ μὲν γὰρ ἦς γνωστὸς τῷ ὄρῳ τὰ κρυπτά, ἐπειδὴ δὲ ἠγνοοῦ τοῖς ἀνθρώποις ὑπονοοῦσι διὰ πλούτου σε θεραπεύειν με, ἐπήγαγον τὴν περίστασιν, ἐξεθέρισα τὸν πλοῦτον, ἵνα δείξω αὐτοῖς τὴν εὐχάριστόν σου φιλοσοφίαν· ἢ δὲ δι' ἀποτροπὴν ὑπερηφανίας, ὡς ἐπὶ τοῦ Παύλου, ἐγκατελείφθη γὰρ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν περιστάσει καὶ κολαφισμοῖς καὶ διαφόροις θλίψεσι βαλλόμενος, διὸ καὶ ἔλεγεν Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι· μήποτε μετὰ τῶν θαυμάτων ἢ ἄνεσις καὶ εὐθηνία καὶ ἡ τιμὴ αὐτῷ προσγενομένη εἰς τῦφον αὐτὸν ἐμβάλλῃ διαβολικὸν χαννωθέντα· ἐγκατελείφθη καὶ ὁ παράλυτος δι' ἁμαρτίας, ὃ λέγει Χριστὸς Ἰδοὺ ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε· ἐγκατελείφθη καὶ Ἰούδας, προτιμήσας ἀργύριον τοῦ θεοῦ λόγου, διὸ καὶ ἀπήγξατο· ἐγκατελείφθη καὶ Ἡσαῦ περιπεσὼν ἀκολασία, καὶ προτιμήσας κόπρον πονηρὸν εὐλογίας πατρικῆς. ὡς πάντα ταῦτα συναισθόμενον τὸν ἀπόστολον εἶπεῖν περὶ τινῶν Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα· ἐτέρων δὲ τινῶν μνημονεύσας ἐπιγνώσει μὲν εἶναι δοκούντων θεοῦ μετὰ διεφθαρμένης δὲ γνώμης, οὕτω φησίν, Οἵτινες τὸν θεὸν ἐπιγνόντες, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐσκοτίσθη ἢ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· ὡς ἐκ τούτου γινώσκειν ἡμᾶς ἀδύνατον εἶναι περιπεσεῖν πτώματι τὸν εὐσεβῶς βιοῦντα, εἰ μὴ τῆς τοῦ θεοῦ γυμνωθῆ προνοίας. 54.10 ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι νοῦς ἀποστάς μνήμης θεοῦ ἢ θυμῷ περιπίπτει, ἢ ἐπιθυμίᾳ· καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν ἔλεγε κτηνώδη, τὸν δὲ θυμὸν δαιμονιώδη· ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος καὶ θαυμάζοντος εἰ δυνήσεται νοῦς ἀνθρώπινος ἀδιαλείπτως εἶναι μετὰ θεοῦ, ἔλεγεν ὅτι ἐν οἴῳ δ' ἂν νοήματι ἢ πράγματι θεϊκῷ ἢ ψυχῇ εὐσεβεῖ, μετὰ θεοῦ ἔστιν. 54.11 ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλος τις τῶν ἁγίων ὅτι πᾶσα ὀρθὴ ψυχὴ μᾶλλον τοὺς λοιδοροῦντας καὶ θλίβοντας ἐπικερδεῖς ἠγεῖται ἢ τοὺς κολακεύοντας καὶ δοξάζοντας· φιλεῖ γὰρ πῶς ἢ ἀκολασία ἡσυχίαν καὶ ὑγίαν καὶ εἰρήνην καὶ εὐθηνίαν· διὸ τοιαύτη οὖσα, ἐν τοῖς λυπηροῖς ὡς βδέλλα συστέλλεται. δόξα τῷ θεῷ, ἀμήν.

55.τ ΟΜΙΛΙΑ ΝΕ

55.1 ἰστέον ὅτι τινές εἰσι νεώτεροι φρόνιμοι καὶ συνετοὶ καὶ εὐλαβεῖς, καὶ σύνεστιν αὐτοῖς ἡ χάρις· καὶ ἴδε ἄρχονται λαλεῖν λόγον, καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς καλὸς ἔστι· καὶ οἱ ἀκούοντες φρόνιμοι ὄντες ἄρχονται ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν καὶ ἐντίμους αὐτοὺς ἔχειν, ἐπειδὴ λαλοῦσι λόγον θεοῦ· πλὴν τὸ κακὸν ἔτι σύνεστιν αὐτοῖς ἐν τῷ νῷ, καὶ ὑποβάλλει τοῦ φιλοδοξεῖν καὶ συνηδύνεσθαι ἐν τοῖς ἐπαίνοις, ἵνα ποιήσῃ αὐτοὺς κενοδοξεῖν. 55.2 ὃν τρόπον δὲ τις ἀποστρέφεται ἐπιθυμίαν σαρκὸς καὶ ἀντιτάσσει τῷ νῷ, οὕτως ὀφείλει ἐν τῷ νῷ καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ἀντιτάσσεσθαι τῇ κενοδοξίᾳ· καὶ εἰ ἀπὸ χάριτος λαλεῖ, καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τινος κηρύσσειν τὸν λόγον, αὐτὸς ὀφείλει ἀηδίζεσθαι καὶ φεύγειν ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ ἀντιτάσσεσθαι τῷ νῷ, ὥστε ἐπέχειν αὐτόν, ἵνα μὴ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ εὐρεθῇ κενοδοξῶν. καὶ γὰρ Μωσῆς ὁ θεράπων τοῦ θεοῦ, ἀναγκαζόμενος λαλεῖν καὶ κηρύσσειν τῷ Ἰσραὴλ, παρητήσατο λέγων ὅτι Οὐκ εἰμι ἱκανὸς λαλῆσαι. ὁμοίως καὶ Ἰερεμίας ἠναγκάζετο εἰπεῖν, ἐκαίετο γὰρ ἡ καρδία αὐτοῦ ὡς πῦρ, καὶ παρητήσατο λέγων Νεώτερός εἰμι καὶ οὐ δύναμαι, ἵνα μὴ διὰ τοῦ προφητεῦν

δόξαν καὶ τιμὴν ἀπενέγκωμαι. καὶ ὁ Παῦλος δέ φησιν Εἰ μὲν ἐκὼν τοῦτο πράττω, μισθὸν οὐκ ἔχω· εἰ δὲ ἄκων οἰκονομίαν πεπίστευμαι· ὡσπερ γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις ὁ ἄρχι τέκτων ἔργον ποιεῖ, καὶ ὁ χαλκεὺς καὶ ὁ ἀργυροκόπος βάλλων σκευὴ εἰς πῦρ ἔργον ἐπιτελεῖ, οὕτω καὶ οἱ τοῦ θεοῦ ἄνθρωποι ἅπαξ εἰς τοῦτό εἰσιν εὐτρεπισμένοι, οὐχ ἵνα λαλήσωσι καὶ δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἵνα ὁ λόγος αὐτῶν θεϊκὸν ἔργον ἐπιτελέσῃ, ψυχὰς ἀνθρώπων οἰκοδομῶν, καὶ βεβυθισμένον νοῦν καὶ καταπεποντισμένον εἰς κακὰ κοῦφον καὶ ἀνωφελῆ πρὸς οὐρανὸν ἀπεργαζόμενος. τοὺς γὰρ τοιοῦτους φωτίζοντες καὶ ὀδηγοῦντες καὶ μεταβάλλοντες εἰς ἡθὴ καλὰ καὶ τρόπους ἀγαθοῦς, παρασκευάζουσιν ἀπελθεῖν εἰς ζωὴν. 55.3 εἰσὶ δὲ πολλὰ ὀχυρώματα τῆς κακίας· τὰ μὲν πρῶτα ἐπιθυμία σαρκὸς καὶ φιλαργυρία· συμβαίνει γὰρ ὅτι ἔξωθεν μὲν τις πτωχὸς ἐστὶ καὶ ἀκτῆμων, ἔσωθεν δὲ συνήδεται τῷ πλούτῳ καὶ ἔστι φίλος πλουσίων· καὶ ἐὰν συμβῆ ὑπὸ τινος καταλειφθῆναι αὐτῷ χρήματα, ἐκτρέπεται. ζητεῖ οὖν τὸν τρόπον ὁ θεὸς ἀνάργυρον· ἢ καὶ ἐὰν συμβῆ αὐτῷ ἐμπεσεῖν πλοῦτον, τότε μάλιστα ἀηδισθῆναι καὶ μισῆσαι καὶ φυγεῖν ὡς ἀπὸ πυρός. μετὰ δὲ ταῦτά εἰσιν ἄλλα ὀχυρώματα τῆς κενοδοξίας· καὶ τῆς τυφώσεως, καὶ τίς ἄρα δυνήσεται τούτους τοὺς φραγμοὺς καὶ τὰ μεσότοιχα διαρρήξαι, καὶ πόνον ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ διηνεκῆ, δάκρυά τε καὶ πείναν καὶ δίψαν; 55.4 εἰ οὖν ἐν τούτοις γένη ποτέ, λόγον ποιοῦ μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σου. εἰπέ τῷ σώματί σου· τί ποιούμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; ὀλίγος ἐστὶν ὁ καιρὸς ἡμῶν· μέλλεις φθειρεσθαι, καὶ ἀπέρχεσθαι εἰς μνημεῖον. εἰπέ τῇ ψυχῇ σου· τι ποιεῖς ὧδε; ἀπελθε πρόσπεσον τῷ κυρίῳ, μήπως κολασθῆς εἰς πῦρ αἰώνιον· ἀντίστηθι πάλιν πρὸς τὸν πυκτεύοντά σοι ἐχθρὸν καὶ ἀφανίζοντα τοῦ νοῦν σου. μακάριοί εἰσιν οἱ παρελθόντες τοὺς φοβεροὺς τόπους ἐκείνου τοῦ σκότους, καὶ τὴν δεινὴν νύκτα, καὶ τοὺς ἀυχμηροὺς τόπους καὶ νοσοποιοὺς ἀέρας τῆς ἀμαρτίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς κατάπαυσιν καὶ χαρὰν ἐν ἀγαλλιάσει πνεύματος ἁγίου, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

56.τ ΟΜΙΛΙΑ ΝΣ

56.1 τί ἐστὶ μονάζων καὶ κατὰ τίνα τρόπον ὄντως ὀνομάζεται, ὀφεί λωμεν γινῶναι· καθὼς οὖν ὁ χριστὸς δίδωσι λέγομεν. πρῶτον μὲν οὕτω λέγεται, ὅτι μόνος ἐστίν, ἀπεχόμενος γυναικὸς καὶ ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ ἔσωθεν τε καὶ ἔξωθεν· ἡγουν ἔξωθεν μὲν ταῖς ὑλαῖς καὶ τοῖς κοσμικοῖς πράγμασιν ἔσωθεν δὲ τοῖς τούτων διανοήμασιν, ἵνα μὴ καταδέχηται τοὺς λογισμοὺς τῆς κοσμικῆς φροντίδος. δεῦτερον δὲ λέγεται μονάζων, ὥστε παρακαλεῖν τὸν θεὸν ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ εὐχῇ, ὅπως τὸν νοῦν αὐτοῦ καθάρῃ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ χαλεπῶν λογισμῶν, καὶ γένηται καθ' ἑαυτὸν μονάζων μόνος ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἀληθινὸν θεόν, μὴ καταδεχόμενος τοὺς ἐκ τῆς κακίας λογισμοὺς, ἀλλὰ πάντοτε καθαρεύειν ὡς δεῖ, καὶ μένειν εἰλικρινῆς πρὸς τὸν θεόν. 56.2 τοῦτο γὰρ ἐν τῇ προαιρέσει τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν· ἐὰν οὖν θελήσῃ δοῦναι τὴν προαίρεσιν μόνον πρὸς κύριον, αὐτὸς ἐκριζοῖ τὰ πάθη καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς κακίας ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὕτως καθάρσας αὐτόν, ἐμφυτεύει ἐν αὐτῷ τοὺς καρποὺς τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὃ ἐστίν, Ἁγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· περὶ ὧν λέγει ὁ ἀπόστολος Κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. ὅσον γὰρ ὁ θεὸς ὄρᾳ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου σχολάζουσιν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐγγίζουσιν ἀπερισπάστως αἰεί, τοσοῦτον καὶ αὐτὸς πολυπλασιάζει τὴν χάριν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ πλουτίζει αὐτόν ἐν αὐτῇ· ὅσον δὲ βλέπει τὴν προαίρεσιν ἡμῶν ἀμελοῦσαν καὶ μὴ ἐγγίζουσιν αὐτοῦ ἀλλὰ περιπωμένῃ ἐν ταῖς ὑλικάῃς πράξεσι, τοσοῦτον καὶ αὐτὸς ἀποχωρεῖ, καὶ οὐ μέλει

αὐτῷ περὶ ἡμῶν. αὐτὸς γὰρ μόνον τῆς προαιρέσεως ἡμῶν χρεῖαν ἔχει, ἐπεὶ ἔτοιμός ἐστι πάντοτε τοῦ ἐλεῆσαι ἡμᾶς καὶ φωτίσαι, ἐὰν μόνον θελήσωμεν ἐπιδοῦναι ἑαυτοῦς. 56.3 ἡ γὰρ ψυχὴ κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατὰ φύσιν ἔχει τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν καὶ αὐτῷ προσδεδέσθαι· τὸ δὲ σῶμα ἐκ τῆς γῆς ληφθὲν τὰ ἐν τῇ γῆ φρονεῖ· οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ καθέλκει τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν εἰς τὰς γεώδεις φροντίδας· ὀφείλει οὖν ὁ μονάζων διακριτικὸς εἶναι καὶ ἀσφαλίζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ μέρει μήποτε ἠττωθῆ κρυπτῶς ἀγνοῶν. 56.4 ὀφείλομεν δὲ πάλιν μαθεῖν τί ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ χριστοῦ εἰρημένον Ἄρον τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολουθεῖ μοι· μηδὲ γὰρ ὡς ὀφείλων ἐν ξύλῳ ἑαυτὸν κρεμάσαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ κυρίῳ οὕτως νοεῖ, ἀλλὰ σταυρώσει ὁ μονάζων ἑαυτὸν ἐκ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, τοῦ μὴ ἄψασθαι αὐτῶν· καὶ πάλιν ἵνα σταυρώσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ διὰ παντὸς ἐν τῇ εὐχῇ, ὅπως μὴ ἀμελήσῃ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. καὶ οὐκ ὀφείλει δέχεσθαι τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἀλλὰ διακρίνειν, καὶ εἰδέναι, ὅτι τοῦ πονηροῦ εἰσι· χρῆ γὰρ λῦσαι τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς περισπασμοῦ, ἵνα μὴ ὀχλῆται ὑπ' αὐτῶν· ἐὰν γὰρ μὴ λύσῃ, μάτην καὶ εὐχεται· ὁ γὰρ νοῦς περὶ ἐκεῖνα ῥέμβεται καὶ δῆθεν εὐχεται, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ οὐκ ἀναβαίνει· ἐὰν γὰρ μὴ ἔξῃ εὐχὴν καθαρὰν ἐν πίστει πεπληρωμένην, οὐ προσδέχεται ὁ θεός. 56.5 ὁ μονάζων ἀφ' ἑαυτοῦ οὔτε ἰσχύει οὔτε δύναται οὔτε τῷ διαβόλῳ ἀντιστῆναι, οὔτε τοὺς λογισμοὺς τῆς ἁμαρτίας ἀπορριῖψαι ἀφ' ἑαυτοῦ, οὔτε θέλημα τοῦ θεοῦ ποιῆσαι, οὔτε ἐντολὴν αὐτοῦ φυλάξαι, οὔτε τοῖς πάθεσιν ἀντιστῆναι, εἰ μὴ μόνον τοῦτο ἰσχύει, τοῦ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ δοῦναι πρὸς τὸν θεόν, καὶ εὐχεσθαι καὶ παρακαλεῖν αὐτόν, ἵνα αὐτὸς καθάρσῃ αὐτόν ἀπὸ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν τούτου ἐνεργειῶν, καὶ ἵνα εὐδοκήσῃ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐλθεῖν καὶ βασιλεῦσαι εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὰς ἰδίας ἐντολὰς καὶ τὸ ἴδιον θέλημα ποιῆσῃ ἐν αὐτῷ, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης ἐμπιστεύσει αὐτῷ, πρῶτον μὲν πίστιν ἀληθινὴν, εὐχὴν ἐνεργῆ, ἀγάπην τὴν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ δυνάμεως, ἐλπίδα, νηστείαν, ἐγκράτειαν, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ὑπομονήν, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος οὐ δύναται καυχῆσθαι ἐν ἑαυτῷ καὶ εἰπεῖν, ὅτι ἐγὼ τί ποτε κατώρθωσα, ἀλλ' εὐχαριστεῖ τῷ κυρίῳ πάντοτε ὅτι αὐτὸς παρακαλούμενος πάντα κατορθοῖ· ἡ γὰρ ὑπομονὴ τῆς εὐχῆς μεγάλα κατορθώματα ἀνύει· ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ δεδομένη ἀμέλεια τοῖς ἀνθρώποις, μεγάλην μελανίαν καὶ σκότωση ἐμποιοῦσα τῇ ψυχῇ, ἀποπλανᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζει αὐτοῦ τὴν διάνοιαν. 56.6 ὀφείλομεν οὖν ἐγρήγοροι εἶναι ἐπιλεγόμενοι τὸ καλόν, εἰς ὃ δυνάμεθα σωθῆναι, καὶ ἀγαπᾶν τὸν θεὸν καὶ ἀλλήλους οὐχ ἀπλῶς ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ· ταύτην οὖν τὴν ἀγάπην διὰ τῆς λατρείας ὀφείλει ὁ μονάζων κτήσασθαι ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐν ἔργῳ αὐτὴν ἐπιτελέσαι, ὅτι πᾶν παράγγελμα ἐκεῖ τελεῖται. ὁ μὲν γὰρ ἔγγραπτος νόμος πολλὰ διηγεῖται μυστήρια κρυπτῶς· ὁ δὲ μονάζων, ἐὰν σχολάζῃ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν θεὸν ἀδιαλείπτως, εὕρισκει αὐτά. καὶ τούτων φοβερώτερα τῶν ἐν ταῖς γραφαῖς ἡ χάρις αὐτῷ δείκνυσιν· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἐγγράπτου νόμου δύναται τις κατορθῶσαι τί ποτε ὅσον ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ θεοῦ· πάντα γὰρ ἐκεῖ τελειοῦνται. ὁ οὖν τοῦτο ἐπιλεξάμενος, οὐ τοσοῦτον χρῆζει τῆς τῶν γραφῶν ἀναγνώσεως· οἶδε γὰρ ὅτι πάντα ἐν τῇ εὐχῇ τελειοῦνται. 56.7 περὶ δὲ τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας πολὺν πόλεμον ἔχει καὶ βιάζεται ἑαυτὸν κατορθῶσαι αὐτά, καὶ οὐ δύναται· ἐὰν δὲ παραμείνῃ εὐχόμενος καὶ παρακαλῶν, καὶ πάντα ἐπιτρέψῃ ἐπὶ τὸν κύριον, αὐτὸς αὐτὰ ἐξολοθρεύσει ἐξ αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὴν πᾶσαν μέριμναν αὐτοῦ τῷ κυρίῳ ἀπέδωκε. καὶ λοιπὸν ποιεῖ ἐν αὐτῷ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ πολλὰς ἐνεργείας· ἔρχεται γὰρ αὐτῷ πολλάκις ἐνέργεια ὥρα, ὅτι τοιοῦτος πόθος αὐτὸν λαμβάνει καὶ χαρὰ

ἀνεκκλάλητος, ὥστε αὐτὸν κλαίειν, καὶ εἶπερ ἡδύνατο ἡ ψυχὴ ἀφιέναι τὸ σῶμα, καὶ ἀπιέναι πρὸς τὸν κύριον. ἄλλοτε πάλιν εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἕσσωθεν ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου, ὁ γὰρ κύριος καὶ ἀκριβὴς ἐστὶν εἰς πάντα καὶ δαψιλῆς· πολλάκις δὲ ἔρχεται ὥρα, καὶ συγχωρεῖ ἡ χάρις τοῦ κυρίου τῷ Σατανᾶ πολεμῆσαι αὐτῷ, καὶ ἐπεγείρεται ἐπ' αὐτὸν τὰ πάθη τῆς κακίας, καὶ ἐπιφέρει αὐτῷ ὕπνον καὶ ἀκηδῖαν καὶ ἀτονίαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἅπερ οὐκ ἔνι ἐξαιρεῖν, ἵνα θλιβόμενος καὶ καταπονούμενος παρακαλέσῃ τὸν κύριον ἐν πίστει βεβαίᾳ καὶ κάμῃ δεόμενος. καὶ τότε πάλιν αὐτὴ ἡ χάρις ἀπε λαύνει ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν ἴδῃ αὐτὸν παραμένοντα καὶ ζητοῦντα τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ λοιπὸν εὐφραίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὡς αὐτὴ θέλει, καὶ καθαρίζει αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἐχθροῦ· αὐτὴ γὰρ θέλει, ἵνα μετὰ καμάτου καὶ πολέμου κτήσῃται αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος· καὶ οὐ θέλει τὸν ἄνθρωπον πάντοτε εἶναι ἐν τῇ αὐτοῦ εὐφρασίᾳ, ἵνα μὴ ᾗ ἀργὸς ὁ νοῦς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐργηγορῶς καὶ ἀγωνιζόμενος μετὰ τοῦ Σατανᾶ· δόξα τῷ θεῷ, ἀμήν.

57.τ ΟΜΙΛΙΑ ΝΖ

57.1 Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ· πνεῖ δὲ εἰς τὰς φαιδράς καὶ λαμπράς καὶ θείας ψυχάς, καὶ ποθοῦσας αὐτὸ πάση θεραπεῦσαι σπουδῇ· καὶ ἐὰν ὑπακούσῃ τῷ προσκυνητῷ πνεύματι, δίδωσιν αὐταῖς φόβον θεοῦ, καὶ θέρμην ἐν τῇ ἀρχῇ· καὶ ὅτε ταῦτα παρῇ ἐν αὐταῖς, ποιεῖ αὐτὰς μισῆσαι ὅλον τὸν κόσμον, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ βλαβερὸν ἐπιθύμημα, εἴτε χρυσόν, εἴτε ἄργυρον, εἴτε τινὰ κόσμον τοῦ σώματος ἀπατηλόν, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα καὶ τέκνα, καὶ ποιεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γλυκὺ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον, εἴτε πόνον νηστείας, εἴτε ἀγρυπνίας εἴτε ἡσυχίαν καὶ διακονίαν, εἴτε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα τὰ τοῦ θεοῦ γλυκαίνει αὐτῷ. 57.2 ὅτε δὲ ταῦτα πάντα διδάξῃ αὐτόν, δίδωσιν αὐτόν εἰς τὸ πειρασθῆναι· καὶ λοιπὸν πάντα ἅπερ ἦν αὐτῷ γλυκέα, βαρέα αὐτῷ γίνονται καὶ δύσκολα· πολλοὶ οὖν ἄπειροι ὄντες ὅτε πειράζονται ἀπομένουσιν ἐν τῷ βάρει καὶ γίνονται σαρκικοί· οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν ὁ Παῦλός φησιν Ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; τὸ δὲ εἰκῆ, τοῦτό ἐστιν ὅτι ὁ διὰ τὸν θεὸν ὑπομείνας πόνους εἶτα ἀποκακίσεως παντελῶς καὶ μὴ ἀνακαλεσάμενος τούτους, οὐ μόνον τὸ ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐζημιώθη κέρδος, ἀλλὰ καὶ βαρυτέρας κολάσεως ἔνοχος γίνεται, καταφρονήσεως καὶ μὴ ἐκλεξάμενος τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν· 57.3 ἐὰν δὲ ἀντιστῇ τῷ Σατανᾶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ πρώτῳ πειρασμῷ καὶ νίκησῃ αὐτόν, τότε ὁ θεὸς δίδωσι θέρμην καθισταμένην, ἡσυχόν τε καὶ ἀτάραχον· ἡ γὰρ πρώτη θέρμη ταραχώδης ἐστίν, ἀμφίβολός τε καὶ ἀκατάστατος· ἡ δευτέρα δὲ βελτίων ἐστίν, καὶ αὕτη γεννᾷ τὸ βλέπειν, ποιούσα ὑπομονήν, ἀτάραχος οὔσα καὶ πιστὴ καὶ ἀναμφίβηλος· ὡσπερ πλοῖον ἐν εὐδίῳ λιμένι, τῶν δύο ἐλκυσθέντων ποδίων, οὕτως ἡ δευτέρα θέρμη ἀναπαυστική ἐστὶ παντὶ τρόπῳ. 57.4 νῦν οὖν, ἀγαπητά μου τέκνα, κτησώμεθα τὴν δευτέραν θέρμην ἑαυτοῖς, ἵνα ἐλαφρυνθῆτε κατὰ πάντα· ἡ γὰρ κατὰ θεὸν αὕτη θέρμη, ἐκκόπτει πᾶν πάθος, καὶ ἐκβάλλει πᾶσαν παχύτητα ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποιεῖ συνοικῆσαι τὴν θεότητα τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα γένηται ναὸς θεοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. 57.5 εἰ οὖν θέλετε ἵνα ἡ ἀποστᾶσα θέρμη ἐπανέλθῃ ὑμῖν, ἡ ἐργασία αὐτῆς αὕτη ἐστίν, ἵνα ὁ ἄνθρωπος διάθηται διαθήκην μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ θεοῦ καὶ εἴπῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι συγχώρησόν μοι ἃ πεποίηκα ἐν ἀμελείᾳ, καὶ οὐκέτι παρακούω σου· καὶ ἵνα λοιπὸν φυλάξῃται ἀπὸ πάσης ἀμελείας, ἐν μηδενὶ διδοῦς ἑαυτὸν ἀναπαύσει μιᾷ σώματος ἢ ψυχῆς, ἀλλὰ τετονωμένους τοὺς

λογισμούς ἑαυτοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ποιήσῃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ πᾶσαν ὥραν κλαύσῃ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ λυπούμενος ἐλέγξῃ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, ὅτι πῶς ἠμέλησας ἕως τὴν σήμερον, κεχερωμένη οὖσα πάσας τὰς ἡμέρας; καὶ ἵνα μνημονεύσῃ τῶν κολάσεων καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας ἐλέγχων ἑαυτὸν πάσῃ ὥρᾳ καὶ λέγων, ὅτι πῶς ὁ θεὸς κεχάρισται σοὶ πάσας τὰς τιμὰς ταύτας, καὶ σὺ ἠμέλησας; πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν ὑποταγῇ σου πεποίηκε, καὶ οὐκ ἠθέτησας. καὶ ὅταν ταῦτα εἶπῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ἐλέγχων αὐτὴν νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὥραν, εὐθέως ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἢ τοῦ θεοῦ θέρμη, ἢ κατὰ πάντα τῆς πρώτης βελτίων. 57.6 ὅτε γὰρ ὁ μακάριος Δαβὶδ εἶδε βᾶρος ἐλθὼν ἐπ' αὐτόν, εἶπε Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα, καὶ πάλιν Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελετήσα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου· ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων, διεπετάσα πρὸς σὲ τὰς χειρὰς μου, ἡ ψυχὴ μου ὡς γῆ ἄνυδρος σοι. καὶ ὅταν ἀποστραφῆς, δῶς ἑαυτὸν εἰς τὴν μελέτην τῶν τοῦ θεοῦ θαυμασίων· τότε σωθήσῃ, χάριτι πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.